

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Фінансові результати діяльності підприємства: сутність, оцінка та особливості управління за матеріалами ПП «СВГЕНІЯ», Хмельницька обл., Деражнянський р-н, с Літки

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Шифр КвРФБС.024173.01.09.00

Виконав здобувач II курсу, група ФБСм-24-1

Підпис

Артур МУТЕЛЯК

Керівник: д-р. екон. наук, професор

Підпис

Ніла ХРУЩ

Нормоконтролер

Підпис

Юна ДОШЕНКО

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Підпис

Ніла ХРУЩ

24. 12 2025 р.

Хмельницький 2025

До печати
К.Е.Н., 904.
М. / 23.12.2025
Мембрия А.О.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Код і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Найменування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ *Н. Хрущ*

01.09 2025

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Мутеляк Артур Ашотович

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

1 Тема роботи Фінансові результати діяльності підприємства: сутність, оцінка та особливості управління за матеріалами ПП «СВГЕНІЯ», Хмельницька обл., Деражнянський р-н, с Літки

Керівник роботи Хрущ Ніла Анатоліївна, д-р. екон. наук, професор

Затверджено наказом ректора університету від 25.08.2025 р. № 65 (додаток № 17)

2 Термін подання здобувачем роботи на кафедру до 07.12.2025

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; звітність ПП «СВГЕНІЯ» за 2022-2024 роки

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретико-організаційні основи формування, оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства;

2 Аналітико-практичні аспекти формування та управління фінансовими результатами діяльності підприємства;

3 Напрями вдосконалення механізму управління фінансовими результатами діяльності підприємств в умовах економічної нестабільності.

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень);

1. Підходи науковців до трактування сутності поняття «фінансовий результат діяльності підприємства»

2. Визначення в чинних нормативно-правових документах складових фінансового результату.

3. Класифікація фінансових результатів діяльності підприємства за різними ознаками

4. Фактори впливу на фінансові результати діяльності підприємства

5. Принципи управління фінансовими результатами діяльності підприємства

6. Формування фінансового результату діяльності підприємства

7. Завдання аналізу фінансових результатів діяльності підприємств в розрізі різних рівнів

8. Система показників оцінки фінансових результатів діяльності підприємства

9. Структура фінансових результатів вітчизняного бізнесу до оподаткування в 2021-2024 роках

10. Формування чистого прибутку суб'єктами вітчизняного бізнесу в 2022-2024 роках

11. Динаміка чистого прибутку вітчизняного бізнесу в 2022-2024 роках

12. Склад, структура та динаміка показників балансу ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

13. Склад та динаміка фінансових результатів ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

14. Динаміка чистого прибутку ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

15. Показники рентабельності ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

16. Структура та механізм управління фінансовими результатами діяльності ПП «СВГЕНІЯ»

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 1 вересня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.09.2025	<i>виконано</i>
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 20.10.2025	<i>виконано</i>
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 30.11.2025	<i>виконано</i>
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 7.12.2025	<i>виконано</i>
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	з 8.12.2025	<i>виконано</i>
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 19.12.2025	

Здобувач

Підпис

Артур МУТЕЛЯК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

ЗМІСТ

	С.
Вступ	6
1 Теоретико-організаційні основи формування, оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства	10
1.1 Економічна сутність, класифікація, фактори впливу на фінансові результати діяльності підприємства	10
1.2 Концептуальні засади оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства	19
2 Аналітико-практичні аспекти формування та управління фінансовими результатами діяльності підприємства	30
2.1 Аналіз та управління фінансовими результатами діяльності підприємств України в 2022-2024 роках	30
2.2 Загальна характеристика фінансової діяльності та оцінка фінансових результатів ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках	45
3 Напрями вдосконалення механізму управління фінансовими результатами діяльності підприємств в умовах економічної нестабільності	58
Висновки	70
Список використаних джерел	74
Додатки	82

ВСТУП

У сучасних умовах функціонування ринкової економіки фінансові результати діяльності підприємства виступають інтегральним показником ефективності його господарювання та слугують ключовою інформаційно-аналітичною базою для формування і реалізації управлінських рішень стратегічного та оперативного характеру. Сукупність показників фінансових результатів, зокрема обсяг чистого доходу, фінансовий результат до оподаткування, чистий прибуток, рівень рентабельності та показники фінансової стійкості, дозволяє комплексно оцінити економічну результативність підприємства, його конкурентоспроможність та здатність до самофінансування й відтворення капіталу. Загально визнано, що фінансові результати відображають ефективність функціонування підприємства за всіма основними напрямками діяльності, включаючи виробничо-збутові процеси, управління витратами, інвестиційну активність, фінансове планування та розподіл фінансових ресурсів. Вони формують економічну основу розвитку суб'єкта господарювання, забезпечують стабільність його фінансових взаємовідносин з контрагентами, інвесторами, фінансово-кредитними установами та державними органами.

В умовах воєнного стану в Україні, посилення конкурентного тиску, макроекономічної нестабільності та зростання невизначеності регуляторного середовища істотно підвищується значущість системного й поглибленого аналізу фінансових результатів як інструменту ідентифікації фінансових ризиків, внутрішніх резервів підвищення ефективності та обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансового менеджменту. За таких обставин підприємства мають орієнтуватися не лише на досягнення поточної прибутковості, а й на забезпечення довгострокової фінансової стійкості, підтримання платоспроможності, ліквідності та оптимальної структури капіталу в умовах підвищених ризиків. Раціональне управління фінансовими

результатами передбачає оптимізацію витрат, підвищення ефективності використання власного й залученого капіталу, а також узгодження фінансових цілей підприємства з його загальною стратегією розвитку.

У цьому контексті особливої актуальності набувають науково обґрунтовані підходи до формування, оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства з урахуванням впливу комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів.

Проблематика визнання, оцінки, формування та оптимізації управління фінансовими результатами посідає важливе місце у наукових працях вітчизняних та зарубіжних науковців у галузі фінансового менеджменту та економічного аналізу, зокрема: Бутинець Ф. Ф., Вашків О.П., Гончарук І. В., Кононенко Ж.А., Лучко М. Р., Лесюк А. С., Мардус Н. Ю., Мулик Т. О., Назаренко О. В., Проскуріна Н.М., Сабліна Н. В., Томілін О.О. та інших. Однак питання формування, оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності та викликів війни залишаються недостатньо дослідженими, активно обговорюються в науковому середовищі й потребують подальшого дослідження.

Метою даної магістерської роботи є поглиблення теоретичних та практичних засад, а також наукове обґрунтування методів формування, оцінювання та управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені наступні завдання:

- дослідити економічну сутність, підходи до класифікації, фактори впливу на фінансові результати діяльності підприємства;
- визначити концептуальні засади оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства;
- здійснити аналіз практики формування та управління фінансовими результатами діяльності підприємства;
- дати загальну характеристику фінансової діяльності та оцінити фінансові результати ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках;

- визначити напрями вдосконалення механізму управління фінансовими результатами діяльності підприємств в умовах економічної нестабільності.

Об'єктом дослідження є процеси формування, оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Предметом дослідження виступають теоретичні, практичні й прикладні аспекти формування, оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

У роботі для вирішення поставлених завдань використані такі методи дослідження як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, а також застосовано табличний, графічний, коефіцієнтний, комплексний та функціональний підходи для опису процесів формування, оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Інформаційно-фактологічною та методичною основою дослідження в роботі стали праці зарубіжних і вітчизняних учених у сфері формування, оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства, чинне законодавство України, електронні джерела, звітність Держстату, фінансова звітність ПП «ЄВГЕНІЯ» за 2022-2024 роки.

Наукову новизну дослідження визначають основні положення і результати, що полягають у такому:

дістали подальшого розвитку:

- трактування поняття «фінансовий результат підприємства» як «узагальнюючий показник фінансово-господарської діяльності підприємства за визначений період, який розраховується як різниця між сукупними доходами та сукупними витратами, і може інтерпретуватися як зміна розміру власного капіталу, обумовлена наслідками операційної, інвестиційної чи фінансової діяльності», що на відміну від інших охоплює усі види діяльності, тим самим дозволяє менеджерам комплексно підходити до забезпечення управлінських процесів;

- наукові підходи до формування системи управління фінансовими результатами діяльності підприємства та механізму її реалізації, елементи

яких пов'язані між собою, що забезпечує управлінський процес необхідними засобами та наближає до досягнення головної стратегічної мети діяльності.

Результати проведеного дослідження мають теоретичне і практичне значення та полягають у науковому обґрунтуванні концептуальних положень і визначенні напрямів вдосконалення механізму управління фінансовими результатами діяльності підприємств в умовах економічної нестабільності.

Апробація результатів. Результати дослідження, висновки та практичні рекомендації були апробовані на: Щорічній науково-практичній конференції за підсумками науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти у 2024-2025 навчальному році (22-23 травня 2025 року, м. Хмельницький), XII Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегії, моделі та технології управління економічними системами» (SMTESM-2025, 12 грудня 2025 року, м. Хмельницький).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 73 сторінки, що містять 13 таблиць та 26 рисунків. Список використаних джерел нараховує 41 найменування.

1 ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ, ОЦІНКИ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність, класифікація, фактори впливу на фінансові результати діяльності підприємства

Фінансовий результат діяльності підприємства є ключовим індикатором його ефективності. Він демонструє економічні наслідки господарської діяльності за визначений часовий період, дозволяє оцінити ефективність роботи та визначити, чи досягнуто прибутковості та позитивний фінансовий результат. Крім того, він виступає важливим інструментом для стратегічного планування і контролю фінансово-економічних показників діяльності підприємства, допомагаючи встановити, чи реалізовані поставлені фінансові цілі і завдання.

Фінансові результати діяльності підприємства мають ключове значення для оцінки та характеристики його операційної ефективності та фінансової стійкості. Ці результати знаходять своє відображення у фінансовій звітності, що є основним джерелом даних для широкого кола зацікавлених суб'єктів, зокрема інвесторів, кредиторів, державних установ та інших зацікавлених осіб.

Фінансові результати підприємства є основою для формування рішень, що стосуються розробки фінансової стратегії підприємства. Вони дають змогу визначити, які напрямки діяльності приносять прибуток підприємству, а які потребують коректив. Також вони впливають на сприйняття підприємства зацікавленими сторонами, зокрема інвесторами, кредиторами, клієнтами та державними установами. Позитивні фінансові результати можуть сприяти підвищенню довіри та привабливості підприємства для зовнішніх партнерів.

Результати проведеного дослідження підтверджують, що фінансовий результат є предметом дослідження у працях багатьох науковців, однак єдиної думки щодо трактування сутності даного поняття немає (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 - Підходи науковців до трактування сутності поняття «фінансовий результат діяльності підприємства»

Автори	«Фінансова результат діяльності підприємства» - це...
Вашків О.П. [3]	«у короткостроковому періоді - величина його прибутку чи доходу»
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [10]	«різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час (приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді)»
Зудова І. Ю., Стась О. Г. [11]	«різниця між позитивними та негативними грошовими потоками підприємства, відповідно доходів та витрат у певному звітному періоді, який оцінюється за потребами користувачів фінансової звітності – власників, інвесторів, CEO, менеджменту підприємства»
Лесюк А. С. [16]	«збільшення прибутку (збитку) та підвищення рівня рентабельності (збитковості) підприємства від фінансово-господарської діяльності за звітний період»
Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. [17]	«суму валового доходу від звичайної і надзвичайної діяльності підприємства, зменшеного на суму витрат, пов'язаних із виконанням господарської діяльності на підприємстві, непрямих податків та податку на прибуток за окремий звітний період»
Мардус Н. Ю., Брік С. В. [18]	«об'єкт та інструмент, що базується на принципах відповідності витрат доходам і є основним показником в управлінні господарською діяльністю підприємства»
Мулик Т. О., Стебловський А. О. [21]	«у формі прибутку виступає головною метою діяльності підприємства та є одним із ключових показників, який визначає ефективність його діяльності»
Назаренко О. В., Лукаш Р. В. [23]	виражений в грошовій формі показник результативності господарської діяльності суб'єкта господарювання шляхом зіставлення визначених доходів та витрат понесених на їх отримання, що може бути представлений у формі прибутку або збитку
Скрипник М.І. [35]	«прибуток або збиток, який отримує господарюючий суб'єкт унаслідок своєї діяльності. Це поняття тісно пов'язане з поняттями прибутків та збитків; уважається, що прибуток є синонімом фінансового результату. Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, вдосконалення його техніко-технологічної бази, забезпечення всіх форм інвестування»
Яременко Л. М., Авдалян К. В. [38]	«основа економічного розвитку і зміцнення фінансових відносин з контрагентами що відображає ефективність його господарювання за всіма напрямками діяльності»

Джерело: складено авторами

Дослідження поглядів науковців щодо трактування економічного змісту поняття «фінансовий результат діяльності підприємства» дозволило виділити такі ключові риси даного поняття:

- база для «розрахунку бенчмарків ефективності інвестиційного капіталу та активів у підприємство, які оцінюються зацікавленими сторонами інвестиційної діяльності» як в поточному періоді, так і в прогнозованому [13];
- формується за результатами підприємницької діяльності;
- перевищення доходів над витратами підприємства;
- демонструє позитивний чи від'ємний результат діяльності підприємства;
- дозволяє оцінити якість сформованих економічних відносин із контрагентами підприємства;
- базовий важіль становлення та розвитку підприємства в ринковій ніші;
- джерело забезпечення фінансової стійкості;
- ключовий показник ефективності діяльності підприємства.

Розгляд нормативно-правової бази показав, що в чинному законодавстві України термін «фінансові результати» деталізовано не розглядається, а в окремих нормативно-правових актах з організації та ведення бухгалтерського обліку визначено сутність понять «доходи», «витрати», «прибуток» і «збиток» (таблиця 1.2).

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» «ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності забезпечує надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [25].

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [26] у «Звіті про фінансові результати» «розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період» [23]. Інформація вказаної форми фінансової звітності має відповідати наступним критеріям: бути дохідливою та

зрозумілою для користувачів за умови, що вони володіють достатніми знаннями та зацікавлені в її сприйманні. Фінансова звітність має містити тільки доречну інформацію, що впливає на прийняття користувачами рішень, що зволяє вчасно оцінити теперішні, минулі та майбутні події, підтвердити і скоригувати їх оцінки, що зроблені у минулому. Вона має бути достовірною (тобто правдивою).

Таблиця 1.2 - Визначення в чинних нормативно-правових документах складових фінансового результату

Нормативний документ	Трактування терміну
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [25]	«витрати - зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)»
	«доходи - збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)»
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [26]	«збиток - перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати»
	«звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) - звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід»
	«сукупний дохід - зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками)»
	«інший сукупний дохід - доходи і витрати, які не включені до фінансових результатів підприємства»
	«прибуток - сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати»
	«чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - дохід, що визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у тому числі платежів від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо) та податків і зборів»
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» [19]	«дохід – це валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу. дохід має оцінюватися за справедливою вартістю компенсації, яка була отримана або підлягає отриманню»

Джерело: складено авторами

Узагальнюючи підходи науковців, можна стверджувати, що «фінансовий результат підприємства – це узагальнюючий показник його фінансово-господарської діяльності за визначений період, який розраховується як різниця між сукупними доходами та сукупними витратами, може інтерпретуватися як зміна розміру власного капіталу, обумовлена наслідками операційної, інвестиційної чи фінансової діяльності» (авт.). Якщо доходи перевищують витрати, формується прибуток; у протилежному випадку виникає збиток. Застосування такого підходу дозволяє системно оцінювати ефективність та результативність управління ресурсами підприємства та обґрунтовувати подальші стратегічні управлінські рішення.

Науковці визначають сутність фінансового результату (прибутку) за такими основними характеристиками:

- прибуток, як фінансовий результат, є формою доходу, що отримана суб'єктом господарювання, який інвестував свій капітал з метою досягнення комерційної вигоди;

- прибуток не є гарантованим джерелом доходу для інвестора чи підприємця, а він є прямим наслідком лише успішної реалізації бізнес-проекту та слугує компенсацією за прийнятий підприємницький ризик;

- прибуток відображає не весь отриманий дохід, а лише ту його частину, що залишається після покриття усіх понесених витрат; кількісно він є залишковим показником, що розраховується як різниця між сукупним доходом і загальними витратами від господарської діяльності;

- прибуток завжди є вартісним показником, вираженим у грошовій формі, що зумовлено як практикою узагальненого вартісного обліку ключових економічних категорій (інвестованого капіталу, доходів, витрат), так і чинним порядком його податкового регулювання.

Фінансові результати, як економічна категорія, групують за окремими класифікаційними ознаками, що дозволяє виділити їх певні види (рисунок 1.1).

Рисунок 1.1 – Класифікація фінансових результатів діяльності підприємства за різними ознаками

Джерело: складено авторами за матеріалами [7, 13, 19, 27]

На величину прибутку підприємства як фінансового результату діяльності впливає сукупність багатьох факторів, які мають враховуватися в процесі управління і контролю фінансових результатів підприємства. Такі фактори поділяються на дві великі групи: зовнішні, що не залежать від підприємства, та внутрішні, на які підприємство має вплив (рисунок 1.2).

Оцінка факторів впливу на фінансові результати діяльності підприємства дає можливість розробити стратегію розвитку задля оптимізації параметрів прибутку та дохідності

Рисунок 1.2 – Фактори впливу на фінансові результати діяльності підприємства

Джерело: складено авторами за матеріалами [1, 13, 16, 20]

Внутрішні фактори – контрольовані – чинники, на які керівництво може безпосередньо мати вплив через управлінські рішення, зокрема:

- обсяг та якість продукції - збільшення обсягів виробництва і реалізації за умови попиту на продукцію веде до зростання виручки;

- собівартість продукції - зниження собівартості через скорочення рівня витрат на сировину, енергоресурси та оплату праці є основним шляхом до зростання прибутку;

- цінова політика - встановлення оптимальної ціни, яка буде забезпечувати конкурентоспроможність і достатню маржинальність;

- ефективність використання ресурсів - підвищення продуктивності праці, стану техніки і впровадження нових технологій, а також раціональне використання оборотних коштів;

- маркетингова стратегія - вивчення потреб ринку, ефективна реклама, налагодження каналів збуту.

Зовнішні фактори – неконтрольовані - чинники макросередовища, до яких підприємство вимушене адаптуватися:

- економічна ситуація в країні - рівень інфляції, купівельна спроможність населення і стабільність національної валюти;

- податкова політика - рівень податкових ставок і наявність пільг для окремих галузей;

- ринкова кон'юнктура - рівень конкуренції, зміна інтересів споживачів і поява товарів-замінників;

- вартість капіталу - процентні ставки за кредитами і доступність фінансування;

- політична та правова ситуація – політична стійкість, стабільність законодавства, наявність торговельних обмежень або військових дій;

- природно-кліматичні умови – вони важливі для окремих галузей, зокрема будівництва, енергетики та аграрного сектору.

Усі вище перераховані фактори діють одночасно, а їх вплив взаємопов'язаний і формує кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства (прибуток чи збиток). Для забезпечення стабільного позитивного фінансового результату підприємство має мінімізувати вплив зовнішніх негативних факторів через ризик-менеджмент і максимізувати внутрішню ефективність через оптимізацію бізнес-процесів. З метою

проведення детального аналізу підприємства використовують показники фінансової звітності, зокрема «Звіт про фінансові результати» (Форма №2) [26].

Роль фінансових результатів в діяльності підприємства подано на рисунку 1.3.

Джерело фінансування розвитку підприємства (розширення асортименту, модернізації виробництва, освоєння нових ринків, впровадження інновацій)	Можливість виплати дивідендів і вилучення частини прибутку власниками як винагороди за їх підприємницькі зусилля та інвестований в підприємство капітал
Інструмент управління ризиками (формування фінансових резервів для запобігання потенційним загрозам і непередбачуваним ситуаціям)	Засіб мотивації та стимулювання персоналу (підвищення заробітної плати, виплата премій, впровадження соціальних програм для співробітників)
Можливість реалізації стратегій розширення бізнесу (придбання інших компаній чи активів з метою розширення масштабів діяльності, отримання доступу до новітніх технологій чи ноу-хау, диверсифікація бізнес-портфеля)	Індикатор результативності та ефективності діяльності підприємства для внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів (партнерів, кредиторів, інвесторів, державних органів)
База для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень щодо розвитку підприємства й оптимізації його діяльності	Показник формування ринкової вартості й інвестиційної привабливості підприємства
Джерело для виконання податкових зобов'язань і формування доходів бюджетів різних рівнів	Індикатор фінансової стабільності, платоспроможності й конкурентоздатності підприємства у довгостроковій перспективі

Рисунок 1.3 – Роль фінансових результатів в діяльності підприємства

Джерело: складено авторами за матеріалами [1, 13]

Таким чином, фінансові результати відіграють провідну роль у діяльності підприємства, оскільки вони не лише показують ефективність його функціонування, а створюють базис для забезпечення подальшого розвитку і реалізації стратегічних цілей. Прибуток, як головний фінансовий результат, виступає джерелом фінансування усіх напрямів діяльності підприємства, що забезпечує його стабільність, конкурентоздатність та довгострокову перспективу розвитку.

1.2 Концептуальні засади оцінки та управління фінансовими результатами діяльності підприємства

Концептуальні засади оцінки й управління фінансовими результатами діяльності підприємства ґрунтуються на системному підході, який включає аналіз доходів, витрат, прибутку (збитку, формування ефективної системи управління даними показниками через функції аналізу, планування, прогнозування, регулювання і контролю, з метою досягнення сталого фінансового стану, зростання вартості бізнесу і максимальної прибутковості в довгостроковій перспективі, опираючись на ключові фінансові звіти (Баланс та Звіт про фінансові результати).

Політика формування фінансових результатів підприємств виступає комплексною системою управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію доходів і мінімізацію витрат з метою досягнення максимального прибутку (або мінімізації збитків), який відображається у фінансовій звітності (Звіті про фінансові результати), охоплюючи операційну діяльність, фінансові операції та податки, включаючи вибір облікової політики і методів управління витратами, ціноутворенням та розподілом прибутку, в контексті забезпечення фінансової стійкості.

До ключових принципів управління фінансовими результатами підприємства належать (рисунок 1.4):

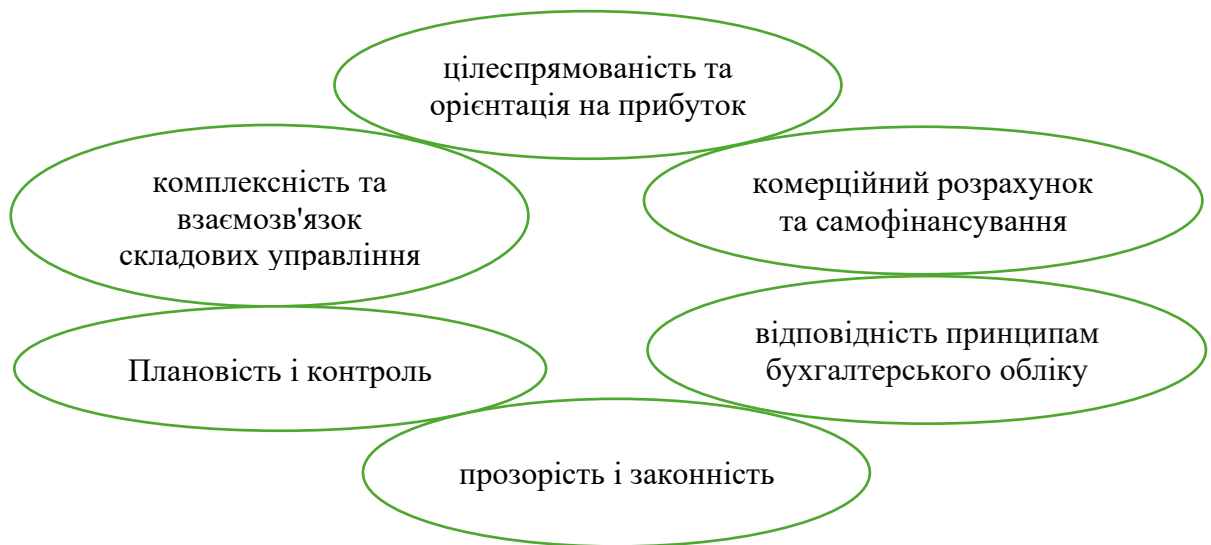

Рисунок 1.4 – Принципи управління фінансовими результатами діяльності підприємства

Джерело: складено авторами за матеріалами [1, 13, 22, 24]

- цілеспрямованість та орієнтація на прибуток - стале зростання прибутковості та збільшення ринкової вартості підприємства, які досягаються через ефективне управління фінансами;

- комплексність та взаємозв'язок складових управління фінансовим результатом – це інтегроване управління доходами, витратами і прибутком, які тісно пов'язані з фінансовою стійкістю і ліквідністю;

- комерційний розрахунок та самофінансування - діяльність підприємства має базуватися на самоокупності, самофінансуванні й покритті витрат власними коштами, що забезпечує незалежність і стабільність;

- плановість і контроль - використання методів планування, прогнозування і контролю для мобілізації ресурсів й оптимізації фінансових потоків;

- відповідність принципам бухобліку - визнання доходів та витрат за принципами нарахування і відповідності (matching principle) з метою точного визначення фінансового результату (прибутку/збитку);

- прозорість і законність - діяльність підприємства має відповідати правовим нормам і стандартам звітності, які забезпечує довіру інвесторів і контрагентів.

Функції управління фінансовими результатами діяльності підприємства спрямовані на забезпечення ефективного формування доходів, мінімізації витрат й оптимального використання прибутку з метою досягнення стратегічних цілей, зростання вартості, сталого розвитку бізнесу, до них належать:

- планування і прогнозування - процес наукового обґрунтування майбутніх доходів і витрат, визначення цільових показників прибутку і розробка стратегій їх досягнення з метою забезпечення фінансової стійкості і зростання, де прогнозування є вивченням тенденцій і варіантів майбутнього, планування – це формуванням конкретних планів дій (виробничих, фінансових та маркетингових), які базуються на прогнозах. Планування і прогнозування дозволяє виявити потенційні ризики, окреслити оптимальні шляхи розвитку й прийняти обґрунтовані управлінські рішення;

- контрольна - полягає в оцінці фінансових результатів, порівнянні фактичних і планових показників, виявленні відхилень і коригуванні управлінських рішень з метою досягнення цілей, і включає аналіз витрат, ефективності збуту, якості продукції і загальної рентабельності в контексті забезпечення сталого розвитку і підвищення прибутковості;

- розподільча - полягає у використанні прибутку як інструменту розподілу чистого доходу за різними напрямками: виплатою власникам дивідендів, формуванням фондів розвитку (інвестиції та інновації), забезпеченням соціальних потреб працівників та обов'язковими відрахуваннями до бюджетної системи. Ефективний розподіл забезпечує сприяє цільовому спрямуванню коштів для забезпечення відтворення, стимулювання і стратегічного розвитку підприємства, а також виконання соціальних зобов'язань, що робить прибуток не лише фінансовим результатом, а основним важелем управління;

- стимулююча - полягає у використанні прибутку як базового мотиву підвищення ефективності, інновацій і розвитку підприємства, а також з метою матеріального заохочення працівників шляхом формування фондів (розвитку, заохочення, соціального розвитку), що мотивує до кращої роботи, нарощення доходів і впровадження нововведень;

- формування та використання ресурсів – створення фінансової основи через доходи та дієвий контроль витрат і їх цільовий розподіл (на розвиток, виплату дивідендів, створення резервів, інвестування), з метою забезпечення розширеного відтворення, що є ключовим для забезпечення стійкого розвитку, модернізації, інновацій і підвищення конкурентоздатності усього бізнесу;

- регулююча – полягає здійсненні впливу на його величину через систему важелів і методів для досягнення цілей відтворення (розвиток виробництва), стимулювання (мотивація персоналу), оцінки ефективності діяльності, що забезпечує стабільність і конкурентоздатність підприємства, а також його фінансовий розвиток;

- управління ризиками - полягає у виявленні, діагностиці та мінімізації загроз, які перешкоджають досягненню цілей і зменшують прибуток, забезпечуючи стабільність діяльності, захист активів, збереження та примноження капіталу, ефективне використання фінансових ресурсів і підтримання конкурентоздатності, що в кінцевому результаті передбачає прийняття обґрунтованих управлінських рішень і створення захисних механізмів (диверсифікація, страхування, хеджування);

- аналіз - передбачає систематичне дослідження факторів, які впливають на розмір і динаміку прибутку, з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що забезпечують його зростання, оптимізацію розподілу і підвищення фінансової стійкості через оцінку ефективності, виявлення резервів і контроль витрат, з метою досягнення головної мети ведення бізнесу - отримання максимального прибутку;

- інвестування полягає у цілеспрямованому вкладенні в розвиток самого підприємства, його розширення, модернізацію, інновації і фінансову стійкість,

перетворюючи його із простого фінансового результату важливий стимулюючий інструмент та джерело відтворення, яке забезпечує довгострокове зростання, конкурентоздатність та підвищення ефективності діяльності;

- звітності - полягає у зборі, аналізі і представленні інформації про доходи, витрати і фінансові результати (прибуток чи збиток) для оцінки ефективності бізнесу, формування стратегій розвитку, прийняття обґрунтованих управлінських рішень використовуючи інструменти управлінського обліку та податкової і фінансової звітності., що дозволяє контролювати фінансовий стан, впливати на прибутковість і забезпечувати добробут власників.

Комплекс цих функцій забезпечує цілісне управління фінансовим станом підприємства, перетворюючи його фінансові результати на важливий інструмент для прийняття ефективних управлінських рішень.

Фінансові результати діяльності підприємства знаходять своє відображення в таких формах звітності:

- «Баланс» - в якому відображається накопичений фінансовий результат діяльності за усі періоди (нерозподілений прибуток / непокритий збиток);

- «Звіт про фінансові результати» - в якому відображаються суми доходів і витрат за різними їх видами, проміжні фінансові результати діяльності (від операційної діяльності, до оподаткування, чистий);

- «Звіт про власний капітал» - в якому відображається отриманий підприємством прибуток або збиток за рік (збиток вносять до форми із мінусом). Він має дорівнювати показнику чистого прибутку / збитку у звітному періоді, одержаного підприємством згідно форми 2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)»;

- «Примітки до фінансової звітності» - в них відображаються фінансові результати від первісного визнання і реалізації продукції, а також додаткових біологічних активів;

- «Податкова декларація з податку на прибуток» - в ній відображається прибуток до оподаткування, що є об'єктом оподаткування, або сума податку на прибуток. Дана звітність не складається учасниками спрощеної системи оподаткування (тобто платниками єдиного податку).

Основною фінансовою звітністю, в якій відображається інформація про фінансові результати підприємства є форма 2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)». Основні її характеристики подано на рисунку 1.5.

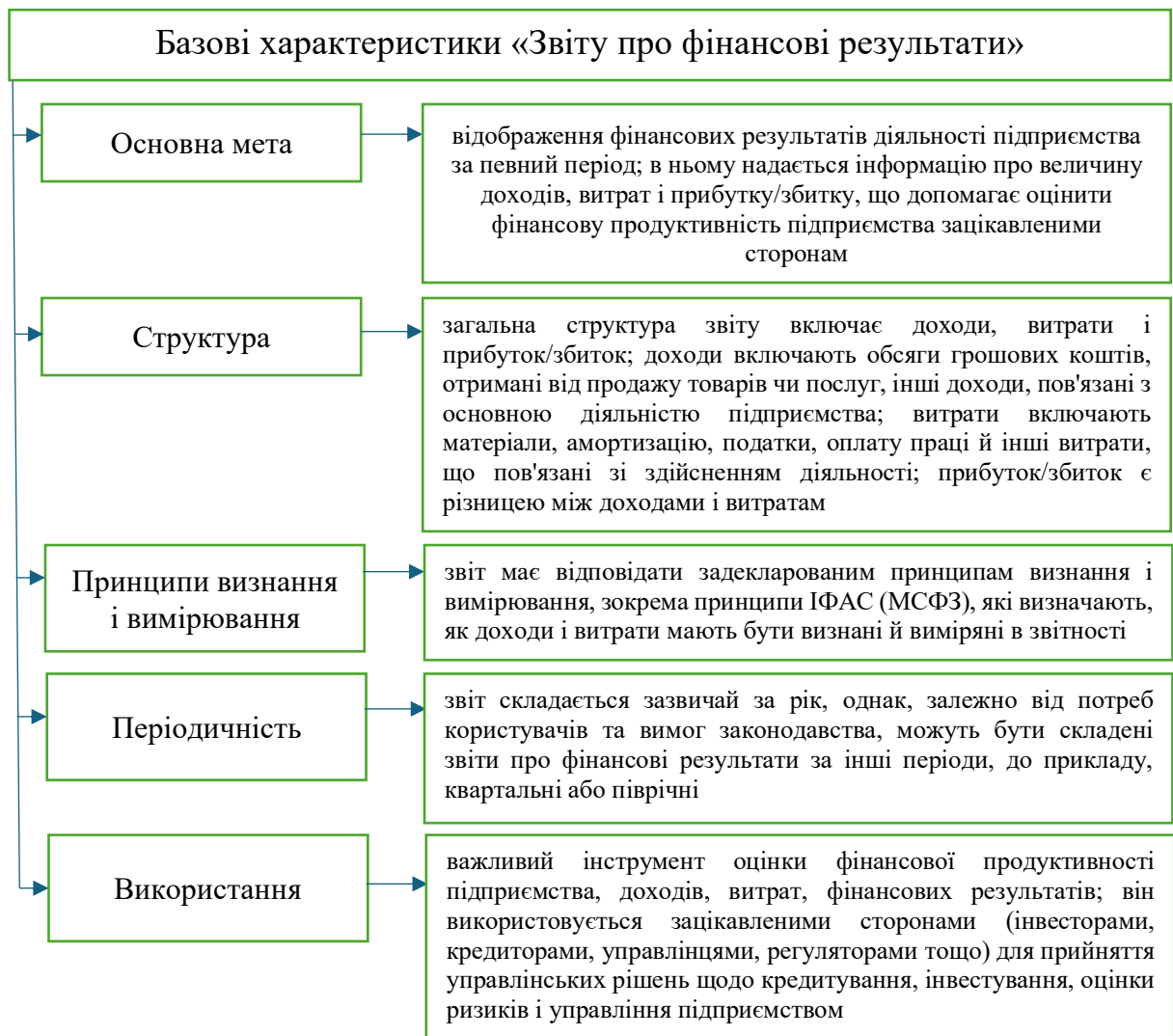

Рисунок 1.5 – Характеристики «Звіту про фінансові результати»

Джерело: складено авторами за матеріалами [21, 26]

Процес формування фінансового результату діяльності підприємства є багатоетапним процесом розрахунку прибутку чи збитку (рисунок 1.6).

Рисунок 1.6 – Формування фінансового результату діяльності підприємства

Джерело: складено авторами за матеріалами [21, 23, 26, 27, 28]

До основних етапів фінансового результату діяльності підприємства належать:

- перший етап - визначення валового прибутку (збитку), який розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт чи послуг) і її собівартістю реалізованої продукції;

- другий етап - визначення прибутку (збитку) від операційної діяльності, коли до валового прибутку додаються інші операційні доходи і віднімаються операційні витрати (адміністративні, витрати на збут й інші операційні витрати);

- третій етап - визначення прибутку (збитку) до оподаткування, як результату операційної діяльності, скоригованого на фінансові й інші доходи (зокрема, дивіденди, відсотки) і відповідні витрати;

- четвертий етап - розрахунок чистого прибутку (збитку), як кінцевого результату, що залишається після вирахування податку на прибуток і врахування прибутку/збитку від припиненої діяльності.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства є важливим механізмом забезпечення його життєздатності і подальшого розвитку як суб'єкта господарювання в сучасних умовах воєнного конфлікту в Україні. Згідно із експертними оцінками, аналіз фінансових результатів діяльності підприємства слугує:

- ключовою основою для здійснення стратегічного планування діяльності компаній в період воєнних дій;

- інструментом для визначення найефективнішого використання доступних фінансових і матеріальних активів, враховуючи дефіцит ресурсів, який спричинений військовими діями;

- засобом виявлення і мінімізації ризиків, пов'язаних із економічною нестабільністю, коливаннями споживчого попиту й іншими факторами, оскільки військовий конфлікт значно підвищує рівень ризиків для бізнесу;

- допомагає ідентифікувати потенційні труднощі і формувати достатні резерви для реагування на несприятливі економічні впливи, забезпечуючи тим самим фінансову стабільність підприємств в умовах війни;

- сприяє створенню переконливого обґрунтування для потенційних інвесторів, а це дозволяє компаніям активно залучати інвестиції з метою зміцнення фінансового стану й подальшого прогресу.

У вітчизняній і зарубіжній науковій літературі окреслено ключові завдання щодо аналізу фінансових результатів діяльності підприємств і, як правило, вони стосуються суб'єктів господарювання без віднесення їх до великих, середніх чи малих, і вони передбачають:

- оцінювання складу, динаміки і структури фінансових показників;

- аналіз ефективності функціонування підприємства;
- прогнозування фінансових результатів;
- виявлення потенціалу для збільшення прибутку;
- визначення критичних аспектів;
- формування рекомендацій для обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Оскільки аналіз фінансових результатів є багатограним процесом, то він може проводитися на мікро, мезо та макро рівнях. Кожен із цих рівнів має визначені свої специфічні завдання і використовує різні інструменти аналізу (рисунок 1.7). «Розуміння відмінностей між завданнями аналізу фінансових результатів різних рівнів (мікро; мезо та макро рівні) дозволяє отримати більш повну та об'єктивну картину фінансового стану підприємства, його фінансових результатів, галузі чи економіки в цілому» [7].

Рисунок 1.7 – Завдання аналізу фінансових результатів діяльності підприємств в розрізі різних рівнів

Джерело: [7]

З метою проведення комплексної оцінки фінансових результатів діяльності підприємства необхідно поєднувати загальноприйняті і специфічні методи аналізу. Більшість науковців до основних методів аналізу фінансових результатів відносять: горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, факторний і трендовий. Найменш використовуваними у фінансовому аналізі є прийоми економіко-математичні та функціонально-вартісні.

Огляд наукових праць вказує на те, що не існує єдиного універсального підходу до проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємств. Науковці використовують різні набори показників і методи, що робить порівняння результатів досліджень ускладненим.

На рисунку 1.7 систематизовано підходи до напрямів проведення аналізу фінансових результатів підприємств, які зустрічаються в економічній літературі. Вони демонструють відсутність єдиного домінуючого методу й засвідчують те, що вибір методів є досить індивідуальним, залежить від багатьох факторів, серед яких мета аналізу, розмір та специфіка діяльності підприємства, відкритість і доступність даних, кваліфікація аналітика тощо.

Таблиця 1.3 – Система показників оцінки фінансових результатів діяльності підприємства

Назва показника	Нормативне значення	Формула розрахунку
Рентабельність активів (ROA)	>0 зростання	$\frac{\text{Чистий прибуток (Чистий збиток)}}{\text{Середньорічна сума активів}}$
Рентабельність капіталу (ROE)	>0 зростання	$\frac{\text{Чистий прибуток (Чистий збиток)}}{\text{Середньорічна сума капіталу}}$
Рентабельність власного капіталу	>0 зростання	$\frac{\text{Чистий прибуток (Чистий збиток)}}{\text{Середньорічна сума власного капіталу}}$
Рентабельність продажу (ROS)	>0 зростання	$\frac{\text{Чистий прибуток (збиток)}}{\text{Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції}}$
Рентабельність продукції/витрат (ROM)	>0 зростання	$\frac{\text{Чистий прибуток (збиток)}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}}$

Джерело: складено авторами за матеріалами [16, 30, 39]

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств є важливим інструментом для подальшого прийняття ефективних управлінських рішень.

При здійсненні оцінки відносних фінансових результатів діяльності підприємства використовують показники ефективності (рентабельності), що подані в таблиці 1.3.

Показники рентабельності є системою коефіцієнтів, які оцінюють ефективність використання ресурсів підприємства і його здатність генерувати прибуток від продажів, активів чи капіталу. До основних належать:

- рентабельність активів (ROA) - оцінює ефективність використання усіх активів підприємства для отримання прибутку;

- рентабельність власного капіталу (ROE) - показує прибутковість для власників бізнесу, зокрема скільки прибутку генерується на одиницю вкладеного власного капіталу;

- рентабельність продажів (ROS) - показує віддачу від кожної гривні, що витрачена на виробництво чи реалізацію продукції.

Таким чином, забезпечення рентабельності підприємства передбачає комплексне управління витратами, підвищення ефективністю виробництва і збуту, удосконалення якості продукції і впровадження інновацій, що дозволяє максимізувати прибуток від кожної гривні інвестицій чи продажу, знижуючи собівартість і збільшуючи доходи.

2 АНАЛІТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Аналіз та управління фінансовими результатами діяльності підприємств України в 2022-2024 роках

Вітчизняні підприємства, які зазнали впливу повномасштабної агресії росії, опинилися перед безпрецедентними економічними труднощами і постійною нестабільністю. Наразі вони активно шукають оптимальні способи для підтримки своєї роботи та забезпечення стійкого зростання.

Обставини воєнного стану, що є винятковими для будь-якої держави, створюють додаткові загрози та складнощі для українських компаній. Ця ситуація потребує глибокого аналізу та всебічної оцінки, адже труднощі, спричинені воєнним станом, варіюються від негативного впливу на інфраструктуру та безпеку до перешкод у підприємницькій діяльності та отриманні ресурсів. За таких обставин відбувається перегляд та адаптація управлінських стратегій, що може сприяти посиленню конкурентоспроможності українських підприємств як на вітчизняних, так і на міжнародних ринках у перспективі.

Чимало вітчизняних підприємств стикаються із загрозою пошкодження або втрати своїх матеріальних активів через воєнні дії. Через агресивні дії противника ця небезпека загрожує не тільки прифронтовим зонам, а й внутрішнім областям внаслідок інтенсивних ракетних ударів.

Додатково до цього, ключові проблеми, з якими сьогодні зіштовхуються українські компанії, включають зменшення купівельної спроможності громадян, нестачу власних обігових коштів, відсутність

інвестиційної привабливості, високий рівень інфляції та дефіцит кадрів, спричинений еміграцією або мобілізацією.

Попри всі ці виклики та перешкоди, вітчизняна економіка залишається функціональною, а підприємства продовжують свою діяльність.

На рисунку 2.1 відображена динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання України в 2021-2024 роках. Відмічаємо, що загальна кількість діючих підприємств в Україні на кінець 2021 року складала 1,95 млн одиниць і на кінець 2022 року скоротилася до 1,73 млн одиниць, що пов'язано із розгортанням повномасштабної війни в Україні. У 2023 та 2024 роках бізнес почав відновлюватися, частина була релокована в центральну і західну Україну, що дозволило повернутися майже на рівень 2022 року. На кінець 2023 року кількість діючих підприємств склала 1,91 млн одиниць, а на кінець 2024 року – 1,95 млн одиниць.

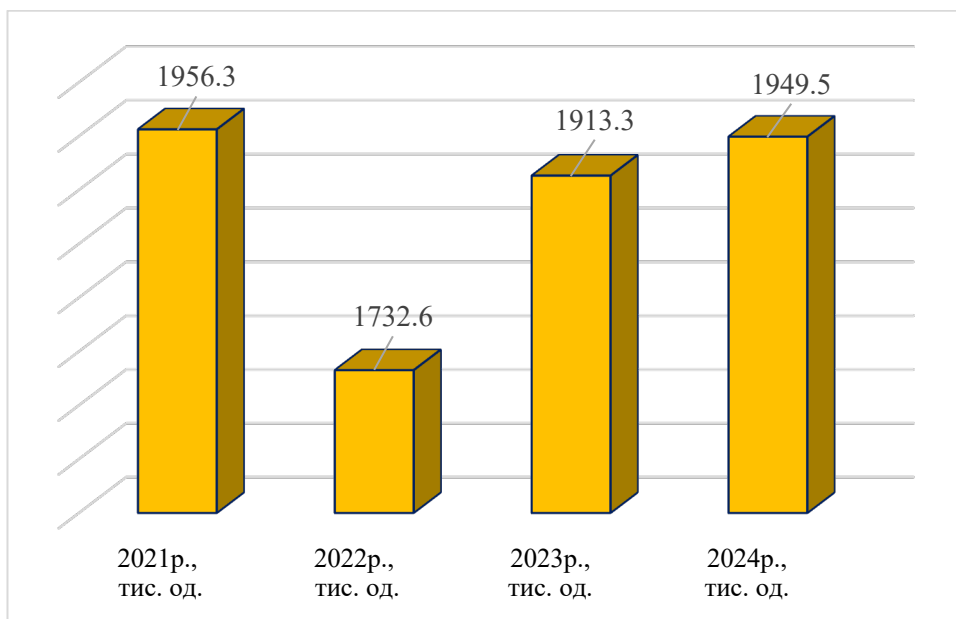

Рисунок 2.1 – Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання України в 2021-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [8]

В загальній структурі бізнесу 2024 року переважають фізичні особи-підприємці частка яких у загальній структурі складає 85,3%, тоді як частка підприємств - 14,7% (рисунок 2.2).

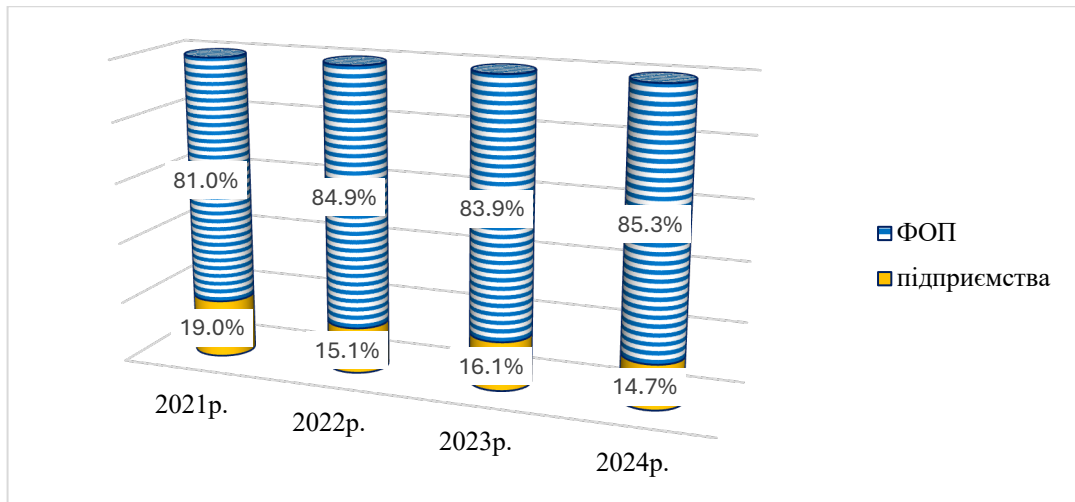

Рисунок 2.2 - Структура суб'єктів бізнесу України в 2021-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [8]

Незважаючи на скорочення числа фізичних осіб-підприємців у 2022 році, у період 2023-2024 років загальна кількість та частка зайнятих осіб серед усіх економічних суб'єктів демонстрували подальше зростання, сягнувши понад 2,4 мільйона осіб станом на кінець 2024 року, що становило 32,2% від загального обсягу працюючих (рисунок 2.3).

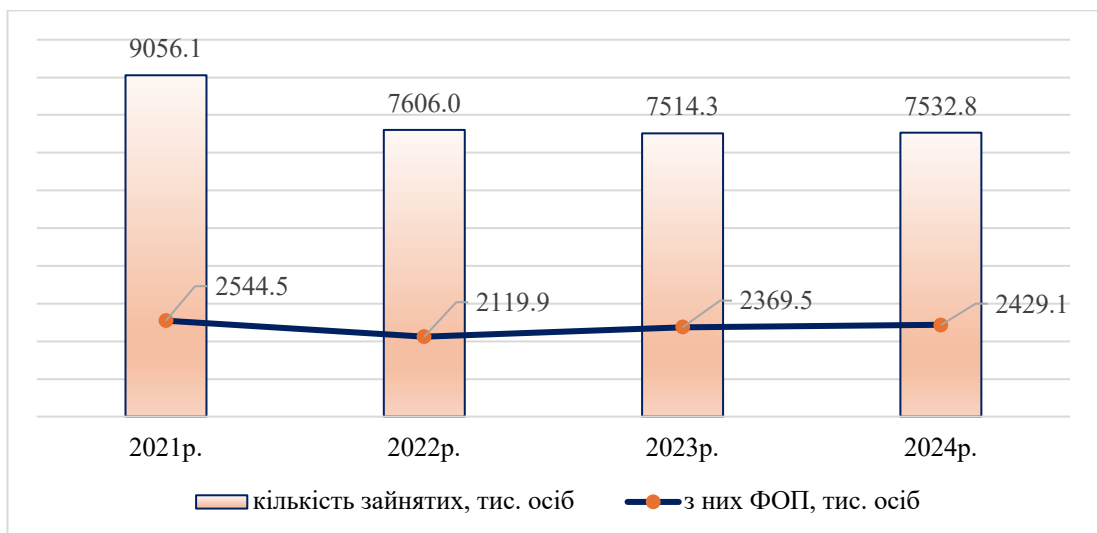

Рисунок 2.3 - Динаміка зайнятості в бізнесі в 2021-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [8]

Позитивна тенденція свідчить про розвиток мікро- та малого підприємництва, зокрема активно у сферах торгівлі та інформаційних

технологій. Протягом 2024 року чисельність фізичних осіб-підприємців (ФОП) зросла на 59,6 тисяч осіб.

Сукупність малих та середніх підприємств забезпечує переважну більшість робочих місць в Україні, що традиційно складає близько 73-75% від загальної кількості зайнятих у бізнес-секторі країни. В 2024 році середні підприємства охоплюють значну частку працюючих – 45.8%, що перевищує показники великих або малих підприємств майже вдвічі. Розподіл робочих місць у бізнес-секторі України у 2024 році відображено на рисунку 2.4.

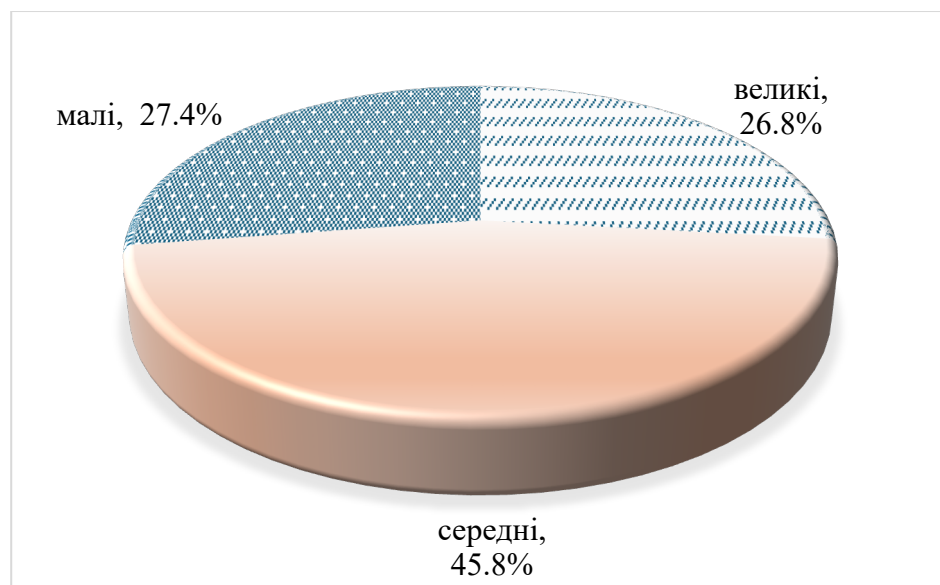

Рисунок 2.4 - Структура зайнятості на підприємствах малого, середнього та великого бізнесу в 2024 році

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [8]

Лідерами за кількістю працюючих у 2024 році є великі компанії, особливо у сферах ритейлу, як-от «АТБ», що має найбільшу мережу магазинів, та мережі «Подорожник», «Аврора», «Сімі», які активно розширювали штат та відкривали нові точки по всій Україні, особливо в центральних та столичних регіонах. Також значна кількість працівників зосереджена в сфері ІТ та телекомунікацій, а серед регіонів зростання кількості нових компаній показали Київська, Черкаська і Хмельницька області.

У 2021-2024 роках обсяги реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в Україні демонстрували нестабільну динаміку (рисунок 2.5).

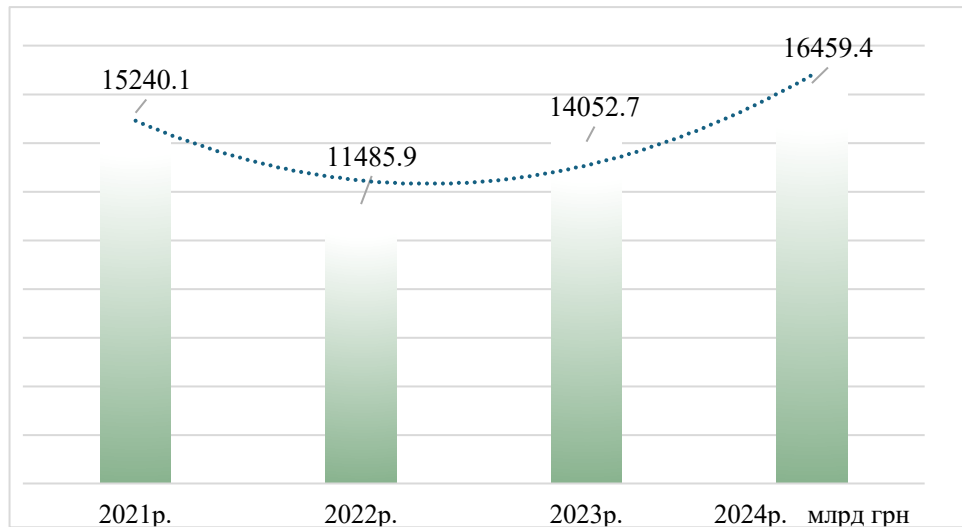

Рисунок 2.5 - Обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в Україні у 2021-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [8]

Піковий обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) було зафіксовано у 2024 році і він досягнув 16459.4 млрд грн. Натомість, найменший показник було зареєстровано у 2022 році – 11485.9 млрд грн. Порівняно з 2023 роком, цей показник збільшився на 2406.7 млрд грн, а відносно 2022 року зростання склало 4973.5 млрд грн. Такі показники підтверджують загальну тенденцію до відновлення економіки України після шоку від початку повномасштабного вторгнення, де спад у 2022 році логічно пов'язаний з війною, а зростання у 2024 році свідчить про адаптацію та стійкість бізнесу.

У структурі реалізації 2024 року середній бізнес забезпечив 44,4% від загального обсягу, великий бізнес – 36,3%, а на малий бізнес припало близько 19,3%. Внесок фізичних осіб-підприємців (ФОП) у загальний обсяг реалізації у період 2022-2024 років становив приблизно 1,0%, тоді як у 2021 році їхня частка була значно вищою – майже 9,0%.

У 2024 році в Україні зростання економіки підтримували транспортна галузь (завдяки морському коридору), будівництво (державні програми) і

переробна промисловість (завдяки грантам), а також внутрішня торгівля і добувна промисловість; але найбільшим драйвером залишався аграрний сектор економіки з рекордним експортом, попри загальне уповільнення зростання ВВП, яке було спричинене безпековими ризиками та енергетичними викликами. Це зростання підтримується постійним внутрішнім попитом як від приватних компаній, так і від державних установ. Експортні галузі також мають додаткову підтримку завдяки стабільній роботі морського торговельного шляху та здешевленню морських перевезень.

Підприємства продовжували активно працювати навіть за умов нестачі електроенергії. Деякі фірми, особливо торговельні, ще в попередні роки заздалегідь інвестували в альтернативні джерела живлення, що дозволило їм бути готовими до перебоїв з електрикою. Багато інших компаній протягом цього року вкладали кошти у власне обладнання для виробництва електроенергії. Банки видавали цим компаніям позики на вигідних умовах. Робота підприємств також підтримувалася можливістю прямого імпорту електрики.

Торговельні підприємства в Україні в 2024 році продовжували зростати, особливо у сфері ритейлу (продажі АТБ, Сільпо зростали, а загальна їх виручка перевищила 529 млрд грн), електронної комерції, а також демонстрували наміри розширюватись, незважаючи на виклики війни; зростали показники відкриття ФОПів та компаній, хоча й не так інтенсивно, як до війни. Торговельна галузь виявила значну стійкість в умовах обмежень електропостачання та продовжує демонструвати стабільні фінансові результати. Це робить підприємства даної сфери привабливими для банків як позичальників.

Так, прибутки аграрного сектору України в 2024 році значно зросли, демонструючи рекордні показники: загальний дохід сягнув 2,4 трлн грн (у 2,6 рази більше за 2023 рік), а прибуток зріс майже в п'ять разів - до 327 млрд грн, що свідчить про високу стійкість та відновлення галузі попри війну, завдяки розблокуванню портів, сприятливим світовим цінам та ефективній логістиці.

При кредитуванні аграріїв у 2024 році ризики для банків дещо зменшилися завдяки державній підтримці програм, поступовому відновленню економіки і покращенню умов кредитування (зниження ставок), що дозволило банками нарощувати якісніші портфелі, незважаючи на триваючу війну, хоча загальна якість кредитів сектору залишалась під пильним наглядом НБУ.

Попит на добрива в Україні зростає (особливо на азотні), стимулюючи імпорт і споживання аграріями, однак хімічна галузь не відчула значного розвитку, а навпаки – зіштовхнулася зі скороченням власного виробництва через скорочення потужностей «Рівнеазоту», попри спроби уряду та виробників підтримати ринок пропозиціями щодо захисту вітчизняних заводів від падіння.

У цілому, упродовж останніх десяти років харчова промисловість України пережила значний, хоча й непростий, етап розвитку. Цей період відзначився появою нових виробництв і впровадженням інноваційних технологій. Спостерігалось збільшення обсягів виробництва, підвищення якості продукції, а також зростання популярності органічних і екологічно чистих товарів. Втім, в останні роки галузь зіткнулася зі значними викликами та втратами, спричиненими пандемією та військовими діями. Незважаючи на це, окремі підприємства зуміли адаптуватися до складних умов та продовжують свою діяльність і розвиток. Харчова промисловість України у 2024 році, незважаючи на виклики війни, демонструвала певне зростання (+6,2% у переробній промисловості загалом) та відіграла ключову роль у забезпеченні внутрішнього ринку, але стикалася із проблемами логістики, втрати потужностей та дефіциту кадрів, особливо на сході та півдні. Галузь зберігає свою значущість, забезпечуючи продовольчу безпеку, а її розвиток залежить від відновлення інфраструктури та залучення робочої сили.

Основним ризиком для вітчизняного бізнесу є і залишаються воєнні дії та їх наслідки. Другим вагомим обмежуючим чинником є нестача кваліфікованих кадрів.

Банківська система України послідовно підтримують бізнес через різні інструменти: кредитування, фінансування проєктів (зокрема, за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%»), розробку спеціальних продуктів для ФОП (як Приватбанк та Monobank), надання послуг еквайрингу й інтернет-банкінгу, а також через програми підтримки у кризові періоди (зокрема, «ЄПідтримка»). Вони надають необхідні фінансові інструменти для стабілізації та розвитку підприємств.

Аналіз складу, структури та руху активів вітчизняних підприємств дозволить оцінити їх відповідь на зовнішні виклики та спроможність пристосовуватися до нових умов ринкового середовища. Особливо важливим є дослідження змін, що відбуваються із різними групами активів (наприклад, необоротними та оборотними) у підприємств, із врахуванням їхнього масштабу (великих, середніх, малих та мікропідприємств).

Динаміку необоротних та оборотних активів вітчизняного бізнесу у 2022-2024 роках відображено на рисунку 2.6.

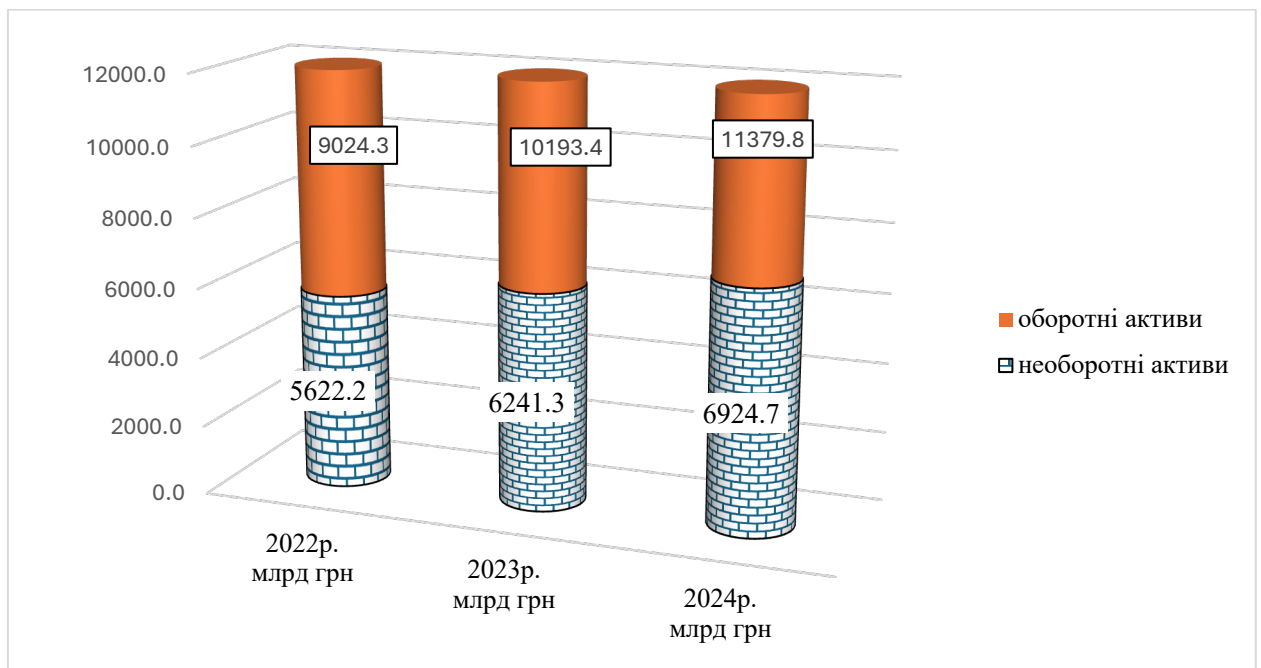

Рисунок 2.6 - Динаміка необоротних і оборотних активів вітчизняного бізнесу у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [8]

Аналіз динаміки активів вітчизняних підприємств за період 2022-2024 років вказує на їхній обмежений номінальний приріст. Загалом, за вказаний період активи збільшилися на 3659.5 млрд грн, що еквівалентно 25.0%, зокрема у 2023 році зростання становило 12.4 %, а у 2024 році – 11.6 %. Однак, враховуючи значні макроекономічні фактори, такі як високий рівень інфляції (12.0 % у 2024 році) та знецінення національної валюти, яке за три роки війни сягнуло 54.2 %, стає очевидним суттєве скорочення реальної вартості активів.

Зростання необоротних активів українських підприємств у період 2022-2024 років було помітно повільнішим, ніж оборотних активів (1302.5 млрд грн. проти 2355.5 млрд грн., що становить 23.17% і 26.10% відповідно). Це свідчить про те, що компанії в умовах ринкової невизначеності не поспішають інвестувати кошти, передусім в основні засоби. Така ситуація вважається проблемною, оскільки через значний знос обладнання та необхідність його оновлення із урахуванням сучасних тенденцій розвитку галузей, вітчизняні підприємства знижують свою конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на міжнародних ринках збуту продукції.

Великі підприємства в Україні виявилися найуспішнішими в адаптації до зовнішніх умов. Це дозволило їм досягти найвищих темпів збільшення активів за досліджуваний період: загальний обсяг активів зріс на 29.6%, а оборотних активів – на 35.0%. Зокрема, у 2023 році загальні активи збільшилися на 12.2%, а оборотні – на 13.0%. У 2024 році ці показники становили 11.4% та 11.6% відповідно.

Малий бізнес, хоча й показав позитивне зростання активів (7.8% у 2023 році та 9.6% у 2024 році), зосередився переважно на збільшенні оборотних активів. Це дозволяє отримувати короткострокову вигоду, але не відповідає стратегічним цілям розвитку. Така тактика є ризикованою та може створювати певні обмеження для економічної системи України в цілому.

Мікропідприємства у зазначений період продемонстрували високу адаптивність до зовнішніх ризиків. Проте, їхня політика щодо розвитку активів була помірною, що загалом призвело до збільшення активів на 19.6%.

Зважаючи на значну кількість мікропідприємств у структурі українського бізнесу, саме вони стали основним чинником зростання активів серед усіх суб'єктів господарювання в Україні.

Аналіз структури активів українських підприємств у 2022-2024 роках показує майже рівномірний розподіл часток між різними групами бізнесу за розміром. Однак, спостерігається чітка тенденція до зменшення частки малого бізнесу в загальних активах України, тоді як частка середніх та великих підприємств зростає.

Динаміку пасиву вітчизняного бізнесу у розрізі складових в 2022-2024 роках відображено на рисунку 2.7.

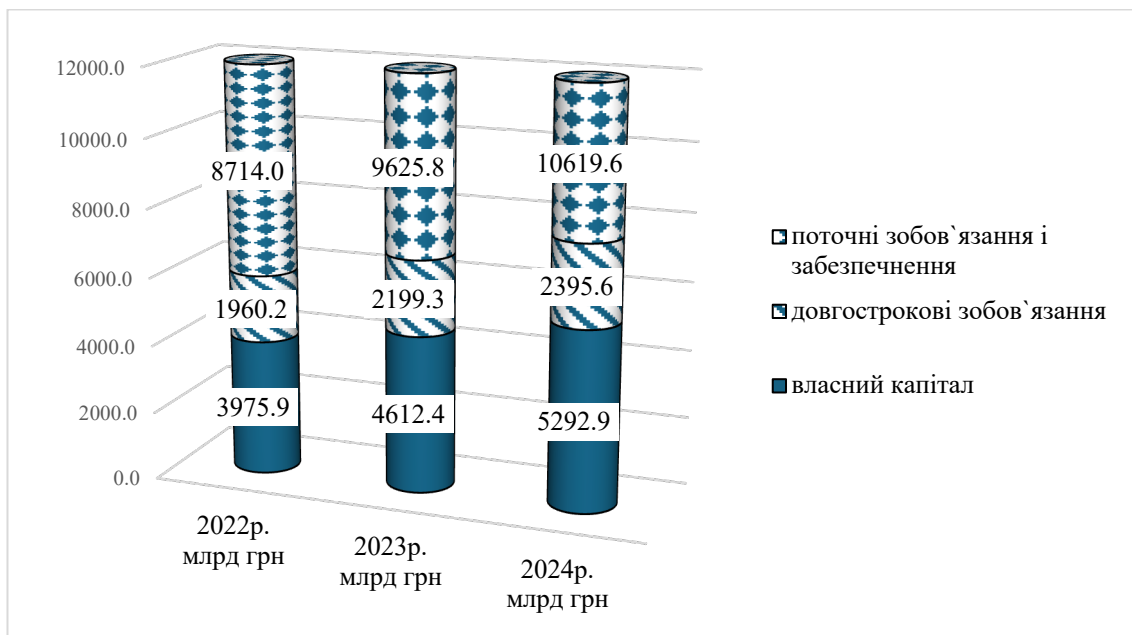

Рисунок 2.7 - Динаміка пасиву вітчизняного бізнесу у розрізі складових у 2022-2024 роках

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [8]

Хоча власний капітал українських підприємств збільшується, його зростання стримується впливом збройного конфлікту, інфляційними процесами та відтоком капіталу. Ці негативні фактори виявляють суттєві розбіжності між секторами економіки (найбільших збитків зазнали промисловість та торговельна сфера), розміром бізнесу (малі та середні підприємства відчувають сильніший тиск) та регіонами. Попри те, що окремі

компанії, зокрема в галузях інформаційних технологій та агросектору, виявляють стабільність, а подекуди й приріст завдяки експортній виручці, загальна ситуація вказує на ослаблення фінансової стійкості, особливо наприкінці 2023–2024 років, що чіткіше ілюструє структура капіталу та зобов'язань. Частка власного капіталу в структурі пасивів становила: 27.1% у 2022 році, 28.1% у 2023 році та 28.9% у 2024 році.

Найдинамічніший приріст власного капіталу спостерігався серед середніх підприємств: у 2023 році цей показник склав +43.3% (або 442.6 млрд грн), а у 2024 році - +23.4% (що дорівнює 343.0 млрд грн). Великі підприємства показали помірне зростання власного капіталу: +15.5% у 2023 році (або 330.1 млрд грн) та +7.4% у 2024 році (або 182.4 млрд грн). Малі підприємства у 2023 році виявили негативну динаміку: їх власний капітал зменшився на 16.6% (або -136.2 млрд грн). При цьому мікропідприємства загалом зазнали втрат у розмірі 24.6% власного капіталу (що становить -75.2 млрд грн). У 2024 році ситуація для малих підприємств покращилася, їх власний капітал збільшився на +22.7%, що дорівнює +155.1 млрд грн приросту. Вони збільшили свій капітал на +83.6 млрд грн, демонструючи найвищий темп зростання серед усіх категорій, який склав +36.3%.

У період 2022-2024 років поточні та довгострокові зобов'язання українських підприємств зазнали суттєвих змін внаслідок воєнних дій. Спостерігалось зростання короткострокових зобов'язань (зокрема, борги перед постачальниками та короткострокові позики), що було зумовлено фінансовими труднощами та проблемами з платоспроможністю. Натомість, довгострокові боргові зобов'язання (кредити та облігації) демонстрували стабілізацію та значно повільніший темп зростання, що пояснюється скороченням інвестицій та підвищенням ризиків. Це особливо позначилося на діяльності малого та середнього бізнесу.

Станом на кінець 2024 року, обсяг поточних зобов'язань досяг 10619.6 млрд грн, а довгострокових – 2395.6 млрд грн. Ці показники становили 58.0% та 13.1% відповідно у структурі пасивів національних підприємств. У цілому,

сукупні зобов'язання підприємств за аналізований період варіювалися в межах 71-73% від загальної структури пасивів.

Отже, вітчизняним підприємствам необхідно шукати шляхи для підвищення гнучкості та адаптивності до поточних змін, які відбуваються на світових, національних, галузевих та регіональних ринках товарів і ресурсів.

Проаналізуємо динаміку і структуру фінансових результатів діяльності вітчизняного бізнесу до оподаткування у 2021-2024 роках (таблиці 2.1).

Таблиця 2.1 – Структура фінансових результатів вітчизняного бізнесу до оподаткування в 2021-2024 роках

Роки	Фінансовий результат до оподаткування, млрд грн	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості	фінансовий результат, млрд грн	у % до загальної кількості	фінансовий результат, млрд грн
2021	1034.0	73.3	1266.5	26.7	232.5
2022	-216.6	66.1	724.7	33.9	941.3
2023	563.1	71.1	1053.6	28.9	490.5
2024	819.8	71.9	1284.0	28.1	464.2

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [8]

Аналіз даних таблиці 2.1 свідчить, що фінансові показники українських підприємств до оподаткування у період 2021-2023 років демонстрували нестабільну динаміку. Зокрема, піковий показник прибутку зафіксовано у передвоєнному 2021 році, який сягнув 1034,0 млрд грн. Тоді 73,3% підприємств працювали рентабельно.

Натомість, у 2022 році українські підприємства зазнали збитків, а сукупний фінансовий результат на кінець року становив -216,6 млрд грн. При цьому 66,1% суб'єктів господарювання все ж таки працювали прибутково. Слід також відзначити, що обсяг отриманих збитків у 2022 році суттєво

збільшився порівняно з попереднім роком, що зумовлено негативними економічними впливами повномасштабного вторгнення.

Проте, у 2023 році спостерігалось поліпшення ситуації: підприємства, що працювали з позитивним результатом, генерували 563,1 млрд грн прибутку (71,1% підприємств були прибутковими). Це вказує на адаптацію та відновлення активності українського бізнесу, наскільки це можливо в умовах воєнного стану.

За підсумками 2024 року, фінансовий результат підприємств до оподаткування досягнув 819,8 млрд грн прибутку, що на 256,7 млрд грн перевищує аналогічний показник 2023 року. Частка прибуткових підприємств у 2024 році склала 71,9%. Частка збиткових підприємств у 2024р. склала 28,1% (у 2023р. – 28,9%).

З даних таблиці 2.2 можна зробити висновки, що у 2023 році порівняно з 2022 роком загальна сума чистих доходів зросла на 2791.1 млрд грн. або на 26,19%, також зросли витрати на 2217.6 млрд грн або на 18,5%.

Таблиця 2.2 – Формування чистого прибутку суб'єктами вітчизняного бізнесу в 2022-2024 роках

Показники	Роки, млрд. грн			Абсолютне відхилення, (+,-), млрд. грн		Темп росту, %	
	2022р.	2023р.	2024р.	2023/ 2022 р.р.	2024/ 2023 р.р.	2023/ 2022 р.р.	2024/ 2023 р.р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10681.9	13473.0	16022.6	2791.1	2549.6	126.1	118.9
Інші операційні доходи	695.5	651.6	728.0	-43.9	76.4	93.7	111.7
Інші доходи	352.3	527.0	950.8	174.7	423.8	149.6	180.4
Разом чисті доходи	11729.7	14651.6	17701.4	2921.9	3049.8	124.9	120.8
Операційні витрати	11063.9	13361.6	16053.1	2297.7	2691.5	120.8	120.1
Інші витрати	882.4	726.9	828.5	-155.5	101.6	82.4	114.0
Витрати усього	12006.3	14223.9	17036.6	2217.6	2812.7	118.5	119.8
з них собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	8732.0	11019.1	13014.1	2287.1	1995.0	126.2	118.1
Чистий прибуток (збиток)	-276.3	427.7	665.0	704.0	237.3	-154.8	155.5

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [8]

Перевищення темпів зростання доходів над витратами привело до формування позитивного фінансового результату діяльності підприємств України у вигляді прибутку, який склав 427.7 млрд грн, тоді як у 2022 році збиток складав -276.3 млрд грн. Такий фінансовий результат відображає адаптацію вітчизняного бізнесу до вплив війни на вітчизняну економіку, коли підприємства оговтуються від втрати значної частини своїх доходів через зруйновану інфраструктуру, скорочення експорту і внутрішнього споживання, однак при цьому не мали можливості пропорційно скорочувати операційні витрати підтримання мінімального рівня діяльності, обслуговування кредитів і утримання основних засобів, виплати заробітних плат працівникам тощо. Додатково бізнес ніс непередбачені витрати на релокацію виробництва, захист персоналу, відновлення пошкоджених об'єктів й адаптацію до нових умов під час воєнного стану.

У 2024 році економічна ситуація в Україні покращилася, зокрема загальна сума чистих доходів зросла на до 16022.6 млрд грн. або на 20.8%, в той же час витрати також зросли на до 17036.6 млрд грн або на 19.8%. Перевищення темпів зростання доходів підприємств України над витратами забезпечило формування позитивного фінансового результату діяльності у вигляді чистого прибутку, який склав 665.0 млрд грн, а його темп приросту до 2023 року складає +55.5% (таблиця 2.3). Таким чином, військовий стан значно погіршив фінансовий стан бізнесу України і їх фінансові результати, оскільки прибуток у 2024 році на 25% менший за прибуток у довоєнному 2021 році.

Оцінка фінансових результатів діяльності українських підприємств за період з 2022 по 2024 роки чітко засвідчує несприятливий вплив повномасштабної війни на економіку країни. Найбільш складним виявився 2022 рік, коли суб'єкти господарювання зазнали значних збитків внаслідок руйнування виробничої інфраструктури, втрати ринків реалізації, порушень логістичних ланцюгів та масового відтоку робочої сили. Чистий збиток, що сягнув 276,3 млрд грн, був обумовлений незбалансованим скороченням доходів у порівнянні з витратами. Це демонструє неспроможність підприємств

оперативно адаптувати свої витрати до істотно зменшених надходжень в умовах військового часу.

Таблиця 2.3 – Динаміка чистого прибутку вітчизняного бізнесу в 2022-2024 роках

Роки	Чистий прибуток/збиток, млрд грн	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості	фінансовий результат	у % до загальної кількості	фінансовий результат
2021	885.3	72.9	1117.1	27.1	231.8
2022	-276.3	65.8	639.2	34.2	915.5
2023	427.7	70.7	914.7	29.3	487.0
2024	665.0	71.5	1119.9	28.5	454.9

Джерело: розраховано авторами за матеріалами [8]

У 2024 році частка збиткових підприємств залишається досить високою на рівні 28.5%, а абсолютний їх збиток складає 454.9 млрд грн.

Управління фінансовими результатами в Україні має бути спрямоване на нарощення прибутковості через ефективне використання ресурсів, розподіл прибутку на розвиток, виплати та інвестиції, стимулювання персоналу та інновацій, а також забезпечення стратегічно стійкого економічного розвитку, що поєднує інтереси підприємства, власників та держави, з орієнтиром не лише на прибуток, а й на збільшення виробничого потенціалу та конкурентоздатності вітчизняного бізнесу.

2.2 Загальна характеристика фінансової діяльності та оцінка фінансових результатів ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

ПП «СВГЕНІЯ» (ЄДРПОУ 31418277) було створено як юридичну особу і зареєстровано 09 липня 2001 року, юридична адреса - с. Літки, Деражнянського району, Хмельницької області, на підставі законодавства України та відповідно до рішення засновників.

ПП «СВГЕНІЯ» є господарською одиницею, заснованою на приватній власності, має право найму робочої сили і функціонує на принципах повної економічної та правової самостійності.

Основним видом діяльності є КВЕД 10.39 Інші види перероблення та консервування фруктів і овочів.

Інші види діяльності – за КВЕДами:

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

10.41 Виробництво олії та тваринних жирів

43.29 Інші будівельно-монтажні роботи

46.31 Оптова торгівля фруктами й овочами

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

ПП «СВГЕНІЯ» було створено за згодою між його двома засновниками, шляхом об'єднання їхнього майна і підприємницької діяльності з розподілом часток 51% та 49% власності з метою отримання прибутку.

ПП «СВГЕНІЯ» вільне в виборі умов господарських відносин, має право здійснювати дії і приймати будь-які рішення, що пов'язані зі його діяльністю, якщо вони не суперечать чинному законодавству і його статуту.

ПП «ЄВГЕНІЯ» є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в банках, штамп, печатку, фірмові бланки зі своїм найменуванням, інші символи юридичної особи.

ПП «ЄВГЕНІЯ» є підприємницьким суб'єктом, створеним із метою найбільш ефективного використання його майна шляхом запровадження форм організації виробництва, сучасних технологій, залучення інвестицій для одержання прибутку та наступного його розподілу згідно рішення загальних зборів акціонерів.

Фінансово-господарська діяльність ПП «ЄВГЕНІЯ» здійснюється на основі таких базових принципах:

- самостійність і незалежність - діяльність від свого імені та на власний ризик;
- цілеспрямованість - орієнтація на отримання прибутку;
- систематичність - не одноразова, а постійна діяльність;
- вільний вибір - видів діяльності, постачальників та споживачів;
- ризиковість - здійснення діяльності на власний ризик;
- наукова обґрунтованість - використання наукових методів для управління та запровадження інновацій;
- об'єктивність та оперативність - адекватна оцінка, моніторинг і своєчасне реагування на зміни;
- безперервність - постійний процес розподілу, використання і розвитку ресурсів;
- державне регулювання - забезпечення рівного захисту, добросовісної конкуренції і захисту прав споживачів.

З метою успішного здійснення своєї діяльності ПП «ЄВГЕНІЯ» має право:

- укладати угоди та договори з державними й іншими юридичними особами, незалежно від їх форми власності, як в межах України, так і за її кордонами, а також може виступати посередником між ними при виконанні робіт, що відповідають основній діяльності підприємства;

- приймати на роботу та звільняти персонал, оформлюючи трудові відносини відповідно до чинного законодавства України, у тому числі на контрактній основі;

- самостійно визначати форми, системи і розміри заробітної плати, а також інші види винагород для своїх працівників;

- здійснювати операції з рухомим та нерухомим майном: купувати, продавати, обмінювати, орендувати, здавати в оренду, а також надавати чи отримувати у тимчасове користування (в тому числі безоплатне) будівлі, споруди, приміщення, обладнання, транспортні засоби, інвентар та інші матеріальні активи;

- використовувати в своїй діяльності особисте майно працівників (транспортні засоби, приміщення тощо) за умови належної компенсації;

- укладати різноманітні угоди та договори з будь-якими юридичними та фізичними особами у межах своєї статутної діяльності, зокрема договори купівлі-продажу, підяду, оренди, перевезення, страхування, доручення та комісії;

- брати участь у торгах, тендерах та конкурсах; надавати необхідні гарантії; отримувати або надавати права на використання документації та об'єктів інтелектуальної власності.

Майно ПП «ЄВГЕНІЯ» включають необоротні та оборотні активи, а також інші ресурси, що обліковуються у балансі суб'єкта господарювання. Підприємство володіє своїм майном як самостійна юридична одиниця. У випадку припинення функціонування (розпуску) цієї організації, її активи розподіляються між засновниками пропорційно до їхніх початкових внесків у капітал.

Приватне підприємство «ЄВГЕНІЯ» має у своїй власності: фінансові засоби та майно, надані учасниками як внески до статутного фонду компанії, а також продукцію, створену в ході її господарської діяльності, одержаний прибуток та інші ресурси, набуті згідно з чинним законодавством.

Проведемо аналіз майна ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках (таблиця 2.4), спираючись на дані фінансової звітності (Додатки А, Б, В).

Таблиця 2.4 – Склад та динаміка показників балансу ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення, (+,-), тис. грн		
	2022р.	2023р.	2024р.	2023/ 2022 р.р.	2024/ 2023 р.р.	2024/ 2022 р.р.
АКТИВ						
I Необоротні активи						
Основні засоби:	529.0	551.0	645.0	22.0	94.0	116.0
первісна вартість	811.0	867.6	998.5	56.6	130.9	187.5
знос	282.0	316.6	353.5	34.6	36.9	71.5
Усього за розділом I	529.0	551.0	645.0	22.0	94.0	116.0
II Оборотні активи						
Запаси	352.0	684.2	626.0	332.2	-58.2	274.0
у тому числі готова продукція	210.0	180.4	1.9	-29.6	-178.5	-208.1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1.0	0.0	0.0	-1.0	0.0	-1.0
Інша поточна дебіторська заборгованість	0.0	50.1	27.6	50.1	-22.5	27.6
Гроші та їх еквіваленти	1.0	1.8	0.9	0.8	-0.9	-0.1
Витрати майбутніх періодів	0.0	0.0	242.4	0.0	242.4	242.4
Усього за розділом II	354.0	736.1	896.9	382.1	160.8	542.9
БАЛАНС	883.0	1287.1	1541.9	404.1	254.8	658.9
I Власний капітал						
Зареєстрований капітал	350.0	350.0	350.0	0.0	0.0	0.0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	0.0	77.7	194.2	77.7	116.5	194.2
Усього за розділом I	350.0	427.7	544.2	77.7	116.5	194.2
III Поточні зобов'язання						
Поточна кредиторська заборгованість, зокрема:						
- за товари, роботи, послуги	21.0	307.9	746.1	286.9	438.2	725.1
- розрахунками з бюджетом	0.0	32.1	105.1	32.1	73.0	105.1
у тому числі з податку на прибуток	0.0	17.1	42.6	17.1	25.5	42.6
- розрахунками зі страхування	1.0	0.0	0.0	-1.0	0.0	-1.0
- розрахунками з оплати праці	0.0	5.3	17.2	5.3	11.9	17.2
Інші поточні зобов'язання	511.0	514.1	129.3	3.1	-384.8	-381.7
Усього за розділом III	533.0	859.4	997.7	326.4	138.3	464.7
БАЛАНС	883.0	1287.1	1541.9	404.1	254.8	658.9

Дані таблиці свідчать про те, що активи ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках зростають з 883.0 тис. грн до 1541.9 тис. грн, або на +658.9 тис грн (що складає +74.6%), з яких впродовж 2023 року на +404.1 тис. грн, а впродовж 2024 року – на +254.8 тис. грн. (рисунок 2.8)

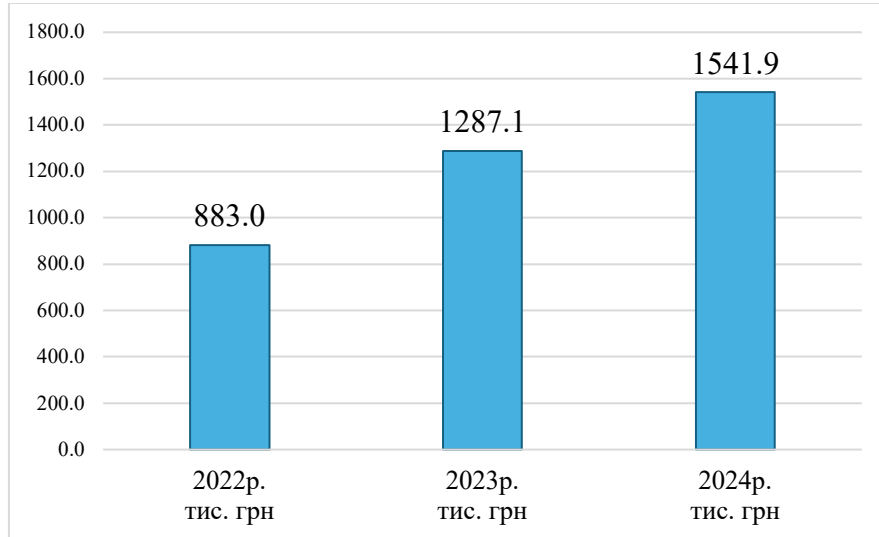

Рисунок 2.8 - Динаміка активів ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Основні засоби ПП «ЄВГЕНІЯ» зросли з 529.0 тис. грн до 645.0 тис. грн, що складає +116.0 тис. грн, або +21.9% від їх загальної вартості, найбільший приріст відбувся в 2024 році на +94.0 тис. грн, що становить +17.1% від їх вартості в порівнянні з 2022 роком (рисунок 2.9).

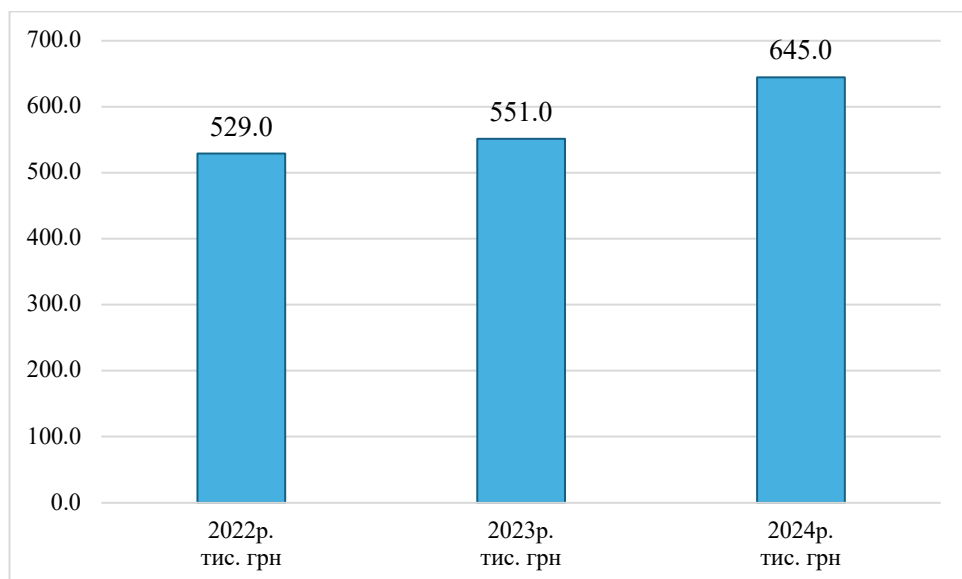

Рисунок 2.9 - Динаміка необоротних активів ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Запаси в досліджуваному періоді зросли з 352.0 тис. грн до 626.0 тис. грн, зокрема, вони зросли з 27.4 тис. грн у 2022 році до 27.7 тис. грн, що складає +274 тис. грн приросту, або ж +77.8%. У 2024 році в порівнянні з 2023 роком запаси скоротилися на -58.2 тис. грн, що складає -46.8%. Зростання запасів пов'язано із забезпеченням його основного виду діяльності, перероблення та консервування фруктів і овочів, що пов'язано з необхідністю сезонного накопичення сировини для безперебійної роботи цілий рік, забезпечення стабільних поставок, покриття попиту на готову продукцію (джеми, соки, овочеві консерви) тощо. Слід відмітити, що на кінець 2024 року залишки готової продукції склали 1.9 тис грн, тобто ПП «ЄВГЕНІЯ» ефективно реалізувало маркетингову та збутову політику, тим самим забезпечило конкурентоздатність продукції на ринку, а її характеристики та цінова політика відповідають очікуванням споживачів.

На підприємстві відсутня дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги що свідчить про високий рівень фінансової дисципліни та ефективне управління грошовими потоками підприємства, а також про швидке повернення коштів, що позитивно впливає на його ліквідність.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом відмічається лише в 2022 році і складає 1 тис. грн за якою в наступному звітному періоді проведено розрахунки.

Інша поточна дебіторська заборгованість в 2023 році складає 50.1 тис. грн, а в 2024 році – 27.6 тис. грн. і пов'язана з переплатою суми податків (ПДВ, податок на прибуток), які підлягають відшкодуванню з бюджету.

Грошові кошти ПП «ЄВГЕНІЯ» не накопичує, вони перебувають в постійному обороті.

В 2024 році сформовано витрати майбутніх періодів в сумі 242.4 тис. грн, що пов'язані з витратами на підготовку і забезпечення виробництва в майбутньому.

Структура активів подана в таблиці 2.5. та на рисунку 2.10.

Таблиця 2.5 – Структура показників балансу ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Показники	Структура, %		
	2022р.	2023р.	2024р.
АКТИВ			
I Необоротні активи			
Основні засоби:	59.9	42.8	41.8
первісна вартість	91.8	67.4	64.8
знос	31.9	24.6	22.9
Усього за розділом I	59.9	42.8	41.8
II Оборотні активи			
Запаси	39.9	53.2	40.6
у тому числі готова продукція	23.8	14.0	0.1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0.1	0.0	0.0
Інша поточна дебіторська заборгованість	0.0	3.9	1.8
Гроші та їх еквіваленти	0.1	0.1	0.1
Витрати майбутніх періодів	0.0	0.0	15.7
Усього за розділом II	40.1	57.2	58.2
БАЛАНС	100.0	100.0	100.0
I Власний капітал			
Зареєстрований капітал	39.6	27.2	22.7
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	0.0	6.0	12.6
Усього за розділом I	39.6	33.2	35.3
III Поточні зобов'язання			
Поточна кредиторська заборгованість, зокрема:			
- за товари, роботи, послуги	2.4	23.9	48.4
- розрахунками з бюджетом	0.0	2.5	6.8
у тому числі з податку на прибуток	0.0	1.3	2.8
- розрахунками зі страхування	0.1	0.0	0.0
- розрахунками з оплати праці	0.0	0.4	1.1
Інші поточні зобов'язання	57.9	39.9	8.4
Усього за розділом III	60.4	66.8	64.7
БАЛАНС	100.0	100.0	100.0

Дані таблиці свідчать про те, що в 2024 році 41.8% активів складають необоротні активи тоді як 58.2% - оборотні активи. Переважання оборотних активів в структурі балансу над необоротними свідчить про високу ліквідність підприємства, «легку» структуру балансу, що дозволяє швидко перетворювати активи на гроші й реагувати на ринкові зміни.

Найбільшу питому вагу в структурі активів ПП «ЄВГЕНІЯ» відведено основним засобам і запасам. Якщо у 2022 році у загальній структурі активів основні засоби склали 59.9%, а запаси 39.9%, то в 2024 році вони склали 41.8% та 40.6% відповідно, а також додають в вазі витрати майбутніх періодів і зростають до 15.7%.

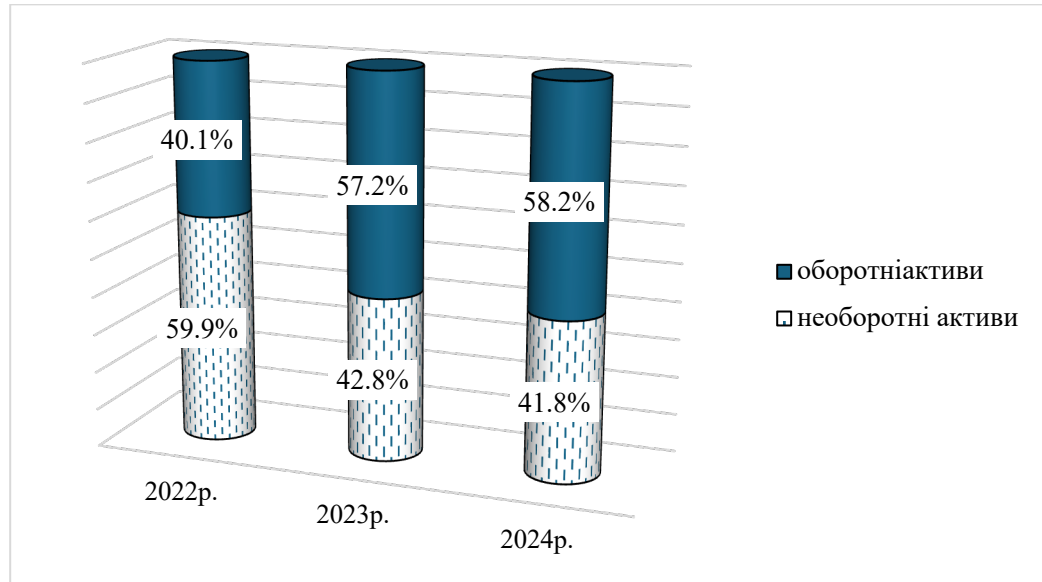

Рисунок 2.10 - Структура активів ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Власний капітал ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках сформовано за рахунок статутного капіталу, який впродовж досліджуваного періоду не змінювався і склав 350 тис грн, та нерозподіленого прибутку, який станом на кінець 2024 року складає 194.2 тис. грн та зростає в порівнянні з 2023 роком на 116.5 тис. грн, або на +149.9%.

Динаміку власного капіталу ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках подано на рисунку 2.11.

Поточні зобов'язання ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках зростають з 533.0 тис. грн до 997.7 тис. грн (рисунок 2.12), або на +464.7 тис. грн, що складає +87.2%.

В складі поточних зобов'язань підприємства в 2024 році найбільшою за абсолютною величиною є поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги, яка сформована на рівні 746.1 тис. грн. Вона відображає борги перед постачальниками за отримані матеріали, послуги і роботи в

рамках нормальної операційної діяльності, є типовою для будь-якого підприємства, що працює на ринку. В 2022 та 2023 роках найбільшими за абсолютними показниками були інші поточні зобов'язання, що склали 511.0 тис. грн та 514.1 тис. грн відповідно.

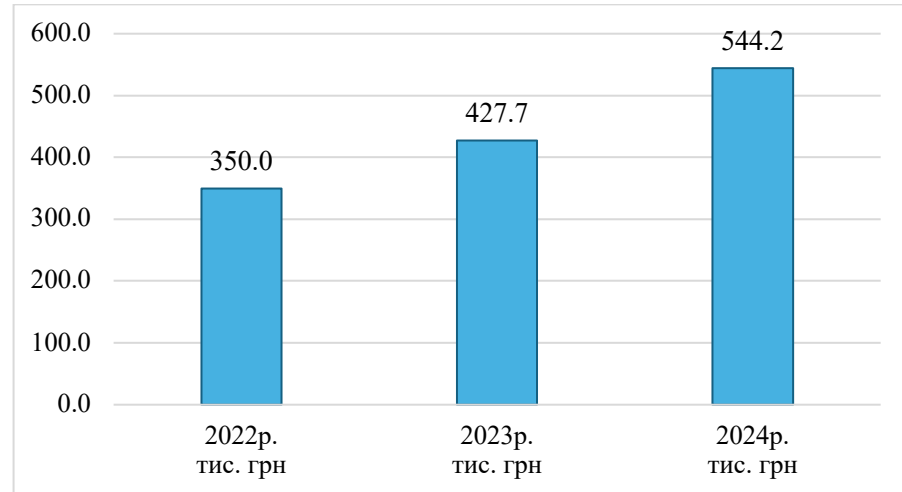

Рисунок 2.11 – Динаміка власного капіталу ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

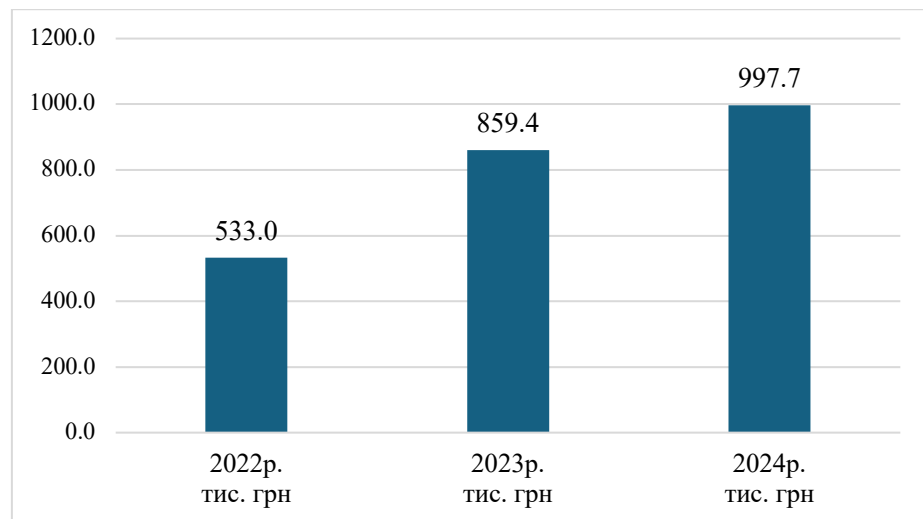

Рисунок 2.12 – Динаміка поточних зобов'язань ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

В 2024 році поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом склала 105.1 тис. грн, інші поточні зобов'язання скоротилися до 129.3 тис. грн.

Структуру пасивів подано на рисунку 2.13.

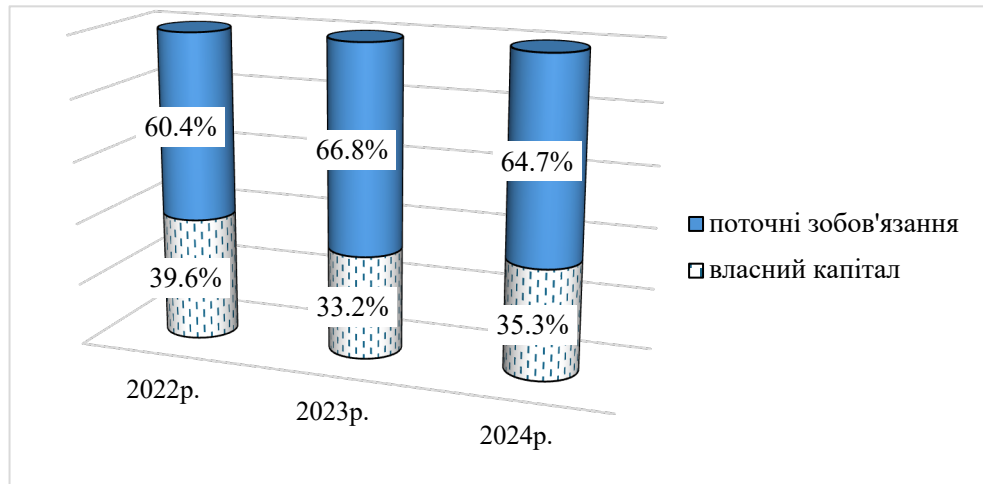

Рисунок 2.13 – Структура пасивів ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Динаміку фінансових результатів діяльності ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках подано в таблиці таблиця 2.6.

Впродовж 2022-2024 чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПП «СВГЕНІЯ» зріс із 3174.0 тис. грн до 6112.2 тис. грн, або на +2938.2 тис грн, що складає +92.6% приросту. В 2023 році відмічаємо зниження чистого доходу на -524.0 тис грн, що пов'язано із падінням попиту на продукцію (рисунок 2.14).

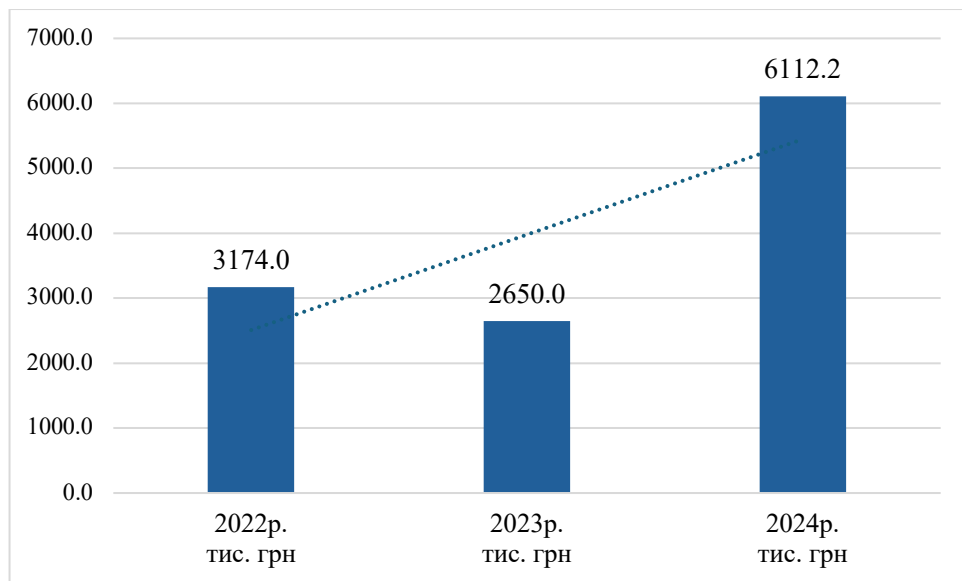

Рисунок 2.14 – Динаміка чистого доходу ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Поряд із зростанням чистих доходів суттєво зросла й величина собівартості реалізованої продукції, зокрема із 2649.2 тис. грн до 5647.7 тис. грн, що становить у абсолютних показниках +2998.5 тис. грн, або 113.2% приросту.

Таблиця 2.6 – Склад та динаміка фінансових результатів ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення, (+,-), тис. грн			Темп росту, %		
	2022р.	2023р.	2024р.	2023/ 2022 р.р.	2024/ 2023 р.р.	2024/ 2022 р.р.	2023/ 2022 р.р.	2024/ 2023 р.р.	2024/ 2022 р.р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3174.0	2650.0	6112.2	-524.0	3462.2	2938.2	83.5	230.6	192.6
Разом доходи	3174.0	2650.0	6112.2	-524.0	3462.2	2938.2	83.5	230.6	192.6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2649.2	2451.2	5647.7	-198.0	3196.5	2998.5	92.5	230.4	213.2
Інші операційні витрати	345.0	104.0	227.7	-241.0	123.7	-117.3	30.1	218.9	66.0
Інші витрати	151.0	0.0	0.0	-151.0	0.0	-151.0	0.0	-	0.0
Разом витрат	3145.2	2555.2	5875.4	-590.0	3320.2	2730.2	81.2	229.9	186.8
Фінансовий результат до оподаткування	28.8	94.8	236.8	66.0	142.0	208.0	329.2	249.8	822.2
Податок на прибуток	0.0	17.1	42.6	17.1	25.5	42.6	#DIV/0!	249.1	#DIV/0!
Чистий прибуток (збиток)	28.8	77.7	194.2	48.9	116.5	165.4	269.8	249.9	674.3

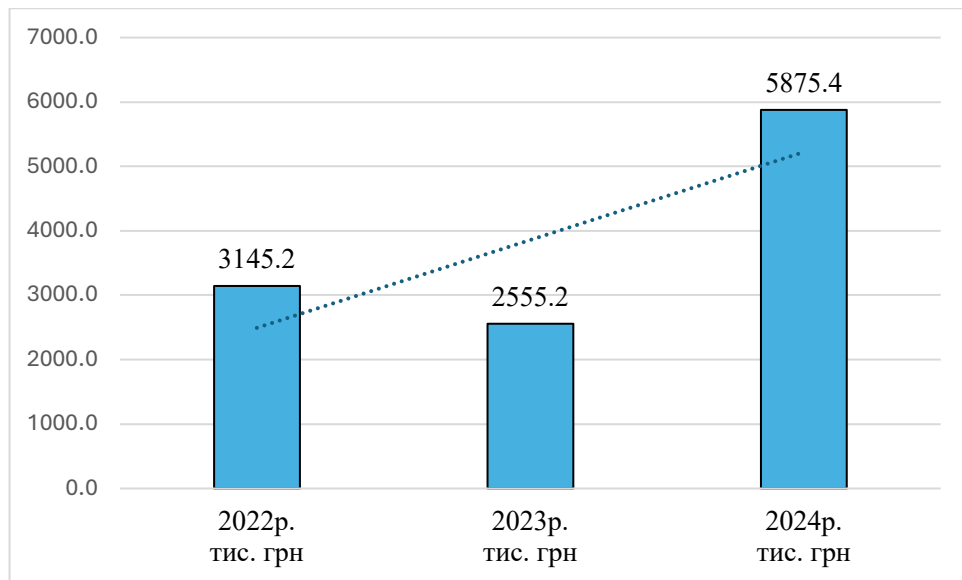

Рисунок 2.15 – Динаміка сукупних витрат ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Інші операційні витрати ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках скоротилися з 345.0 тис. грн до 227.7 тис. грн, або на -117.3 тис грн, що складає 44.0%. Інші витрати в 2022 році склали 151.0 тис. грн, а в 2023 та 2024 роках – 0.0 тис. грн.

Загальний обсяг витрат ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках зріс з 3145.2 тис. грн до 5875.4 тис. грн, або на 2730.2 тис. грн, що складає + 86.8% (рисунок 2.15).

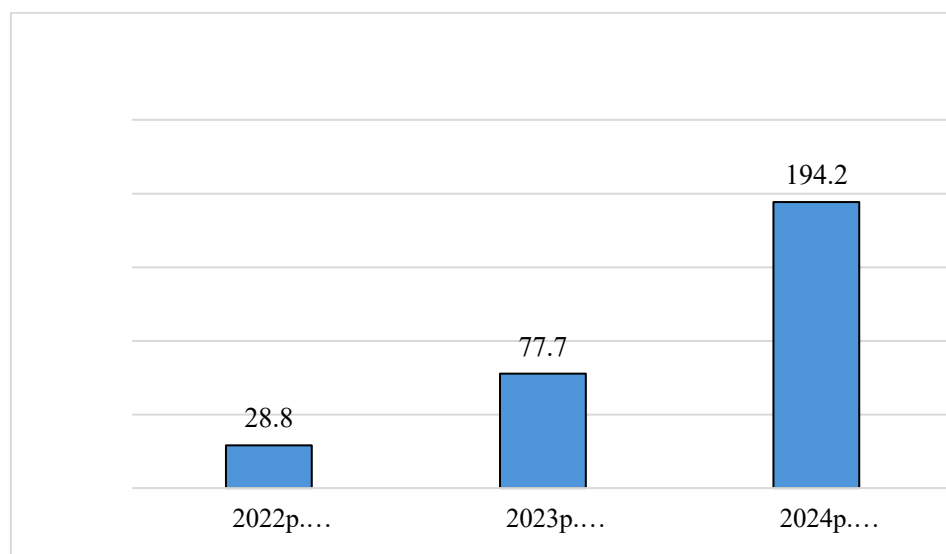

Рисунок 2.16 – Динаміка чистого прибутку ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Темпи зростання доходів склали в досліджуваному періоді +92.6%, а темпи зростання витрат – 86.8%, що забезпечило формування позитивного фінансового результату у вигляді прибутку.

Так, на кінець 2024 року величина чистого прибутку склала 194.2 тис. грн, що більше показника 2022 року на 165.4 тис. грн, або в 5 разів (рисунок 2.16). Це вказує на підвищення фінансової ефективності та успішності бізнесу і означає, що компанія заробляє більше грошей після покриття всіх витрат і податків, що дозволяє реінвестувати в розвиток, виплачувати дивіденди власникам або покривати зобов'язання, свідчачи про зростання обсягів продажів, покращення управління витратами й загальну стабільність.

3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Одним із головних завдань фінансового менеджменту підприємств є забезпечення їхньої фінансової стабільності та конкурентоздатності як у довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі. Прибуток відіграє ключову роль у досягненні цих цілей. Саме позитивний фінансовий результат компанії слугує основним захистом від ризику банкрутства, є важливим критерієм оцінки успішності діяльності та, безперечно, головною метою підприємництва. Досягти цього неможливо без прийняття зважених управлінських рішень у повсякденній роботі з управління фінансовими показниками підприємства. Відтак, для забезпечення ефективності фінансового управління на підприємстві необхідно сформувати та реалізувати оптимальну систему управління фінансовими результатами та побудувати механізму управління, який інтегрований у цю систему.

Незважаючи на економічну нестабільність, спричинену в Україні воєнним станом, ПП «ЄВГЕНІЯ» демонструє стійку прибутковість впродовж 2022-2024 років. Підприємство змогло забезпечити позитивну динаміку чистого прибутку. Підтримання рентабельності в умовах воєнного часу має виняткове значення як для окремого підприємства, так і для національної економіки в цілому. Стабільне функціонування такого суб'єкта господарювання забезпечує збереження робочих місць, формування бюджетних надходжень через сплату податків та зборів, а також підтримує економічну активність у регіоні. Крім того, прибуткова діяльність надає можливість компанії створювати фінансові резерви для подолання кризових явищ та інвестувати у подальший розвиток бізнесу, навіть за умов невизначеності.

Для проведення комплексного аналізу діяльності ПП «ЄВГЕНІЯ» та його фінансових результатів необхідно детально розглянути показники його рентабельності та ділової активності, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, які підсилять розуміння загальної картини ефективності його діяльності, прибутковості, спроможність покривати поточні та довгострокові зобов'язання, а також оптимальності використання ресурсів, що дозволяє об'єктивно оцінити фінансовий стан та прогнозувати майбутні результати.

Показники рентабельності ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках подано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Показники рентабельності ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Назва показника	Нормативне значення	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Рентабельність активів (ROA)	>0 зростання	0.033	0.072	0.137
Рентабельність капіталу (ROE)	>0 зростання	0.083	0.200	0.400
Рентабельність власного капіталу	>0 зростання	0.082	0.222	0.555
Рентабельність продажу (ROS)	>0 зростання	0.009	0.029	0.032
Рентабельність продукції/витрат (ROM)	>0 зростання	0.011	0.032	0.034

Рентабельність активів (ROA) є ключовим фінансовим показником, що вимірює ефективність використання усіх активів (майна) підприємства. В досліджуваному періоді ПП «ЄВГЕНІЯ» нарощує рентабельність активів з 3.3% до 13.7%, що вказує на зростання ефективності перетворення ресурсів на

прибуток, що позитивно впливає на її інвестиційну привабливість та конкурентоздатність бізнесу.

Рентабельність капіталу (ROE) ПП «СВГЕНІЯ» в досліджуваному періоді зростає з 8.3% до 40.0%, що вказує на підвищення ефективності використання капіталу та позитивний його вплив на формування прибутку.

Рентабельність власного капіталу зростає з 8.2% до 55.5%, що свідчить про вказує на підвищення ефективності роботи підприємства та вищу віддачу на інвестиції власників, що прямо впливає на привабливість бізнесу.

Рентабельність продажу (ROS) зростає в динаміці. Але залишається досить низькою 0.9%-3.2% в досліджуваному періоді, що вказує на недостатню прибутковість від кожної гривні виручки, і є стимулом для оптимізації витрат, збільшення обсягів продажу і як крайній варіант підвищення цін з метою досягнення стабільного та високого фінансового результату.

Рентабельність продукції/витрат (ROM) зростає в динаміці з 1.1% до 3.4%, що вказує на незначне зростання вигоди від використання ресурсів та виробництва, тобто компанія краще управляє собівартістю продукції та/або підвищує ціни, що веде до збільшення прибутку від основної діяльності.

Загалом розраховані показники рентабельності свідчать про підвищення ефективності роботи підприємства.

Таблиця 3.2 – Показники ділової активності ПП «СВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Показники	Рекомендоване значення	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт оборотності активів	збільшення	3.65	2.44	4.32
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	9.09	6.81	12.58

Показники ділової активності ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках подані в таблиці 3.2 і вказують на зростання оборотності активів і власного капіталу підприємства, що вказують на ефективніше використання ресурсів, прискорення їх кругообігу, збільшення обсягів продажі, що приводить до зростання прибутку без додаткових вкладень, позитивно впливає ділову активність підприємства, вказуючи на його динамічний розвиток і покращення фінансового стану.

Попри зростання рентабельності та ділової активності показники ліквідності ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках (таблиця 3.3) залишаються досить низкими, не досягають рекомендованих значень, а тому компанія може залучити позикові кошти, реалізувати частину зайвих активів для збільшення суми найбільш ліквідних активів.

Таблиця 3.3 – Показники ліквідності ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Показники	Рекомендоване значення	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,5	0.002	0.002	0.001
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5-1 і вище	0.004	0.060	0.272
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1-2	0.664	0.857	0.899

В таблиці 3.4 нами розраховано показники фінансової стійкості ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках. Вони вказують на зниження автономії підприємства та зростання залежності від зовнішніх джерел фінансування, підвищення ризиковості діяльності. Попри це маневреність власного капіталу та незалежність капіталізованих джерел є високою, значна частина власних коштів підприємства знаходиться в оборотних активах, тобто може вільно переміщуватися і фінансувати поточну діяльність, незалежність капіталізованих джерел свідчить про їх фінансову стійкість та гнучкість.

Таблиця 3.4 – Показники фінансової стійкості ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках

Назва	Рекомендоване значення	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт фінансової автономії	$\geq 0,5$	0.40	0.33	0.35
Коефіцієнт фінансової залежності	≤ 2	2.52	3.01	2.83
Коефіцієнт фінансового ризику	$\leq 0,5$, критично – 1	1.52	2.01	1.83
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0	1.01	1.72	1.65
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,6	1.00	1.00	1.00

З метою підвищення ефективності управління фінансовими результатами ПП «ЄВГЕНІЯ» в умовах нестабільності підприємствам потрібно раціонально підходити до формування фінансових ресурсів, оптимізувати структуру капіталу, підвищувати фінансову стійкість, застосовувати інноваційні фінансові інструменти, а також стимулювати персонал та забезпечувати прозорий розподіл прибутку для зростання потенціалу та мінімізації ризиків.

Структура управління фінансовими результатами діяльності ПП «ЄВГЕНІЯ» подана на рисунку 1.1. і вона передбачає процеси планування, формування, розподілу та використання фінансових результатів за всіма видами його діяльності з врахуванням сегментної складової.

Управління процесом формування результатів діяльності підприємства, включаючи фінансові, економічні, соціальні та екологічні показники, ґрунтується на розробці й визначенні ключових напрямків функціонування компанії для досягнення бажаного рівня ефективності. Встановлення

планових індикаторів базується на даних оцінки та аналізу чинників внутрішнього і зовнішнього середовища.

Рисунок 1.1 - Структура управління фінансовими результатами діяльності ПП «СВГЕНІЯ»

Планування фінансових показників передбачає створення планів щодо обсягів основної (операційної), фінансової та інвестиційної активності підприємства.

При цьому доречно застосовувати методологію бюджетування, яка забезпечує процес формування та реалізації фінансового плану роботи підприємства з урахуванням особливостей використання ресурсів та потреб підприємства.

Процес планування соціальних та екологічних показників ефективності функціонування підприємства повинен враховувати як якісні, так і кількісні індикатори результатів соціальної діяльності компанії: умови праці персоналу; рівень середньої заробітної плати; житлові та культурно-побутові умови співробітників; показники стану здоров'я працівників підприємства.

Основною метою планування соціальних результатів є мотивація людини до праці з максимальною віддачею, а також створення сприятливих умов для такої роботи на конкретному підприємстві, посилення матеріальної зацікавленості кожного співробітника у підвищенні виробничих показників підприємства за умови застосування відповідних соціальних інструментів.

Під час планування показників ефективності обов'язковим є врахування відповідних чинників впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. Крім того, необхідно систематизувати окремі фактори залежно від ступеня їхнього впливу та умов дії для підприємства.

Управління результативністю діяльності, що охоплює фінансові, соціальні, економічні та екологічні аспекти, ґрунтується на ідентифікації ключових складових, які є підґрунтям для їхнього обчислення.

Ключовою складовою процесу управління досягненням результатів роботи є обчислення показників ефективності, що базується на визначенні надходжень та витрат.

Зазвичай, фінансовий підсумок діяльності підприємства формується за різними напрямками роботи, тобто прибуток компанії є сумою прибутків від основної, інвестиційної та фінансової діяльності.

У зв'язку з цим, важливим є створення відповідної системи управління для отримання позитивного фінансового результату, яка ґрунтується на регулюванні чинників, що впливають на фінансові показники підприємства.

Етап контролю за фінансовими результатами підприємства є центральним процесом, ефективність якого впливає на дієвість усієї управлінської системи компанії, а також на темпи економічного та соціального розвитку суб'єктів господарювання.

Управління прибутком підприємства – це процес планування та прийняття рішень щодо всіх ключових аспектів його формування, розподілу та використання, з метою досягнення максимального добробуту власників як у поточному, так і в майбутньому періодах.

Процедура визначення комплексної вартісної оцінки загальних результатів діяльності промислового підприємства базується на розрахунку окремих показників ефективності для всіх напрямків його роботи.

При цьому соціальні, екологічні та фінансові результати діяльності підприємства враховуються під час розрахунків ефективності, якщо вони можуть бути виміряні в грошовому еквіваленті. Залежно від періоду діяльності, а також від зовнішніх та внутрішніх факторів впливу, соціальні й екологічні результати можуть бути як позитивними, так і негативними за окремими ознаками (наприклад, забруднення навколишнього середовища, соціальний вплив рівня автоматизації та комп'ютеризації виробничого процесу).

Головною метою управління процесом формування результатів діяльності є створення умов, за яких можливо значно впливати на оптимізацію витрат та максимальне зростання загального доходу підприємства від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Саме в отриманні високого рівня як фінансових, так і інших результатів діяльності зацікавлені всі суб'єкти господарювання, оскільки використання отриманих результатів дозволяє вирішувати завдання розширення напрямків діяльності підприємства, реалізацію інвестиційно-інноваційних та соціальних проєктів. Крім того, ефективна, стабільна і прибуткова діяльність промислового підприємства може бути забезпечена завдяки застосуванню наукових методів планування, оцінки й аналізу прибутку, а також визначення ефективних шляхів його використання.

Процес формування результатів діяльності може змінюватися залежно від загальних цілей розвитку підприємства. Метою формування результатів діяльності є високі темпи зростання відповідних показників за умови спрямованості підприємства на збільшення обсягів продажів, завоювання частки ринку, максимізацію прибутку, отримання соціального та екологічного ефекту.

Однак, більшість підприємств у сучасних умовах господарювання підтримує свою діяльність у стабільному стані, задовольняючись мінімальним рівнем рентабельності та забезпечуючи поточну платоспроможність підприємства.

Таким чином, використання раціональної системи управління доходами, витратами, податковими платежами та ризиками дозволяє значно підвищити ефективність процесу формування результатів діяльності підприємства.

Процес управління розподілом результатів діяльності підприємства розпочинається з визначення основної мети та напрямків розподілу фінансових, соціальних та екологічних результатів роботи підприємства.

Визначення основних напрямків розподілу результатів діяльності підприємства здійснюється з урахуванням:

- загальних потреб у сукупному доході за напрямками його використання та формування цільової структури розподілу цього доходу;
- пріоритетності у використанні прибутку за окремими видами діяльності підприємства;
- розрахунку оптимального розміру резервного капіталу підприємства та забезпечення його поповнення.

Процедури розподілу результатів діяльності підприємства безпосередньо реалізують основну мету політики управління ними – підвищення рівня прибутковості та отримання бажаного соціального ефекту. При цьому розраховуються пропорції між поточними виплатами прибутку на капітал і зростанням загального доходу у майбутньому періоді.

Управління використанням результатів роботи підприємства є, з одного боку, завершальним етапом управління досягненнями, а з іншого – фундаментом для майбутнього планування. Це пояснюється тим, що воно містить значний потенціал для впровадження управлінських рішень, що стосуються стратегії розвитку компанії.

Ключовим етапом цього процесу є використання загального доходу відповідно до стратегії підприємства. Це можна здійснити в кілька кроків, беручи до уваги:

- результати минулої оцінки використання показників діяльності, зокрема фінансових та економічних, спираючись на відповідне обліково-аналітичне забезпечення;
- аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на ефективність використання досягнень компанії;
- розробка системи управлінських рішень для забезпечення повного та ефективного використання загального доходу;
- контроль та корекція певних управлінських рішень щодо використання загального доходу, враховуючи ефективність відповідної роботи промислового суб'єкта.

Щоб створити оптимальну систему управління, потрібно сформувані відповідну організаційно-управлінську структуру. Вона дозволить ефективно та всебічно втілювати завдання та методи керування результатами під час її роботи, сприяючи успішному досягненню стратегічної мети компанії за допомогою обліково-аналітичних інструментів. При цьому зростає актуальність створення належного механізму управління результатами діяльності промислової компанії, який має бути інтегрований у загальну систему управління таким підприємством.

Механізм управління результатами роботи підприємства, представлений на рисунку 3.2, складається з окремих компонентів (систем). Кожна така система на своєму етапі реалізує встановлені цілі, що послідовно веде до досягнення головної мети управління діяльністю підприємства – покращення якісних та кількісних показників ефективності та найефективніше використання отриманих результатів у всіх сферах діяльності підприємства.

Ефективне функціонування системи управління результативністю неможливе без дієвої системи підтримки, яка охоплює ключові можливості підприємства у їхньому взаємозв'язку. Забезпечення ресурсами є одним з

основних елементів, що входить до цієї системи разом з інформаційною, правовою, обліковою та аналітичною підтримкою управлінського процесу в системі управління результатами підприємства.

Рисунок 3.2 - Механізм управління фінансовими результатами діяльності підприємства ПП «ЄВГЕНІЯ»

Інформаційна та правова підтримка системи управління результатами діяльності підприємства є набором документів, що створюють нормативну та правову основу для ефективного управління цими результатами. Своєчасна інформація, отримана відповідальними особами, щодо показників, які відображають результати діяльності, значно підвищує ефективність прийняття управлінських рішень.

Достовірна облікова інформація є фундаментом для всебічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства й оцінки її стану, зокрема результатів роботи. Отримана аналітична інформація включає дані, що є результатом математичної і логічної обробки прогнозних, облікових і нормативних відомостей. Ця обробка відбувається за визначеними алгоритмами розрахунку, враховуючи при цьому всі фактори впливу.

Фінальним етапом у створенні діючої системи управління показниками є система впровадження. Вона включає процеси регулювання витрат для їх оптимізації та збільшення доходів підприємства. При цьому обов'язково слід аналізувати зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на результати роботи.

Усі вивчені елементи системи управління показниками діяльності підприємства пов'язані між собою через відповідні методи та важелі впливу. Це забезпечує управлінський процес необхідними засобами та наближає до досягнення головної стратегічної мети компанії.

Отже, ефективність механізму управління фінансовими результатами діяльності підприємства залежить від найкращого наповнення взаємопов'язаних частин системи відповідними компонентами. Ці компоненти функціонують за допомогою інструментів та підходів, забезпечуючи загальну ефективність управління економічними, фінансовими, соціальними і екологічними показниками його роботи.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі подано варіант вирішення наукового завдання щодо фінансових результатів діяльності підприємства: їх сутності, оцінки та особливостей управління за матеріалами ПП «ЄВГЕНІЯ», Хмельницька обл., Деражнянський р-н, с Літки.

Конкуренція, економічна невизначеність, зміни в законодавстві та посилення глобалізації, змушують підприємства ефективно управляти своєю фінансовою діяльністю. Фінансові результати діяльності підприємства є головним індикатором його стабільності й успішності. Вони визначають можливості для зростання, привабливість для інвесторів, здатність залучати кредити і загальну фінансову стійкість. Неєфективний контроль за цими показниками може призвести до браку коштів, втрати ринкових позицій та, в найгірших випадках, до банкрутства. Таким чином, управління фінансовими показниками компанії є не просто способом збільшення прибутку, а й ключовим стратегічним завданням для забезпечення її довготривалої стабільності та успішного розвитку в умовах сучасної економіки.

Проведений аналіз наукових джерел вказує на відсутність підходу до трактування сутності поняття «фінансовий результат підприємства», розглядаючи його з різних кутів, а тому для забезпечення комплексного підходу до управління фінансовими результатами діяльності підприємства пропонується його трактувати як «узагальнюючий показник фінансово-господарської діяльності підприємства за визначений період, який розраховується як різниця між сукупними доходами та сукупними витратами, і може інтерпретуватися як зміна розміру власного капіталу, обумовлена наслідками операційної, інвестиційної чи фінансової діяльності.

Фінансові результати групують за різними класифікаційними ознаками, зокрема за підсумковим результатом діяльності, за періодом формування, за процесом, змістом, видами діяльності, джерелами формування, базою оцінки,

метою управління та напрямками використання, що дозволяє виділити їх певні види.

На величину майбутнього прибутку як фінансового результату діяльності підприємства впливає сукупність багатьох факторів, що передбачають їх врахування в процесі управління та контролю фінансових результатів підприємства і вони поділяються на зовнішні і внутрішні. Оцінка факторів впливу на кінцевих фінансовий результат діяльності підприємства дозволяє розробити стратегію розвитку в контексті оптимізації параметрів прибутку і дохідності.

Концептуальні засади оцінки та управління фінансовими результатами гуртуються на системному підході, який охоплює аналіз доходів і витрат, прибутку/збитку, формування ефективної системи управління відповідними показниками через функції планування, аналізу, прогнозування, регулювання та контролю, в контексті досягнення стабільного фінансового стану, зростання вартості бізнесу та максимальної прибутковості у довгостроковій перспективі, на основі фінансових звітів (Баланс і Звіт про фінансові результати).

Політика формування фінансових результатів є комплексною системою управлінських рішень, що спрямовані на оптимізацію доходів, мінімізацію витрат для досягнення максимального прибутку/мінімізації збитків, які знаходять своє відображення у Звіті про фінансові результати та інших формах фінансової звітності, охоплюючи операційну, фінансову та інвестиційну діяльність, включаючи вибір політики та методів управління витратами, ціноутворенням і розподілом прибутку в напрямку забезпечення фінансової стійкості.

В сучасних умовах викликів російської війни підприємства опинилися перед значними економічними труднощами і постійною нестабільністю. Наразі вони активно шукають оптимальні способи для підтримки своєї роботи та забезпечення стійкого зростання.

Проведений нами аналіз фінансових результатів діяльності вітчизняних підприємств в 2022-2024 роках чітко засвідчує несприятливий вплив війни на

економіку країни. Найбільш складним був 2022 рік, коли підприємства зазнали значних збитків через руйнування інфраструктури, втрату ринків збуту, порушень логістичних ланцюгів, масової міграції робочої сили за кордон. Чистий збиток, який склав 276,3 млрд грн, був обумовлений незбалансованим скороченням доходів і порівнянні з витратами, що вказує на неспроможність підприємств оперативно врегулювати свої витрати відповідно до істотного зменшених надходжень в умовах військового часу. В 2024 році відсоткова частка збиткових підприємств продовжує залишатися досить високою (28.5%), а їх абсолютний збиток дорівнює 454.9 млрд грн.

ПП «ЄВГЕНІЯ» створено як юридичну особу і зареєстровано 09.07.2001р., за юридичною адресою с. Літки, Деражнянського району, Хмельницької області, на підставі законодавства України та відповідно до рішення засновників. Основним видом його діяльності є КВЕД 10.39 Інші види перероблення та консервування фруктів і овочів.

Активи ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках зростають. В структурі активів 41.8% складають необоротні активи, 58.2% - оборотні активи. Переважання оборотних активів в структурі балансу над необоротними свідчить про високу ліквідність підприємства, «легку» структуру балансу, що дозволяє швидко перетворювати активи на гроші й реагувати на ринкові зміни. Найбільшу питому вагу в структурі активів відведено основним засобам і запасам. Зростають також і поточні зобов'язання підприємства, зокрема за рахунок кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, вони відображають борги перед постачальниками за отримані ними матеріали, послуги та роботи в рамках нормальної операційної діяльності.

Впродовж 2022-2024 чистий дохід від реалізації продукції зростає на +92.6%. Поряд зі зростанням чистих доходів суттєво зросла величина собівартості реалізованої продукції. Загальний обсяг витрат ПП «ЄВГЕНІЯ» в 2022-2024 роках складає + 86.8%. Темпи зростання доходів склали в досліджуваному періоді +92.6%, а темпи зростання витрат – 86.8%, що забезпечило формування позитивного фінансового результату у вигляді

прибутку, величина якого склала 194.2 тис. грн, що більше показника 2022 року на 165.4 тис. грн, або в 5 разів. Це вказує на зростання фінансової ефективності й успішності бізнесу та означає, що компанія заробляє більше коштів, що дозволяє реінвестувати їх в розвиток, виплачувати дивіденди власникам та покривати зобов'язання з метою покращення управління витратами й загальної стабільності.

З метою покращення ефективності управління фінансовими результатами ПП «ЄВГЕНІЯ» за умов нестабільності потрібно раціонально підходити до формування фінансових ресурсів, оптимізувати структуру капіталу, застосовувати інноваційні фінансові інструменти розвитку, підвищувати фінансову стійкість, а також стимулювати персонал і забезпечувати прозорий розподіл прибутку в контексті зростання потенціалу і мінімізації ризиків.

Запропоновані в роботі наукові підходи щодо формування системи управління фінансовими результатами діяльності ПП «ЄВГЕНІЯ» та механізм її реалізації, елементи яких взаємопов'язані між собою, забезпечують управлінський процес необхідними засобами і наближають до досягнення головної стратегічної мети його діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бочкарьова Т. О., Кулинич Р. О., Пігуль Н. Г. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня [Електронний ресурс] / Т. О. Бочкарьова, Р. О. Кулинич, Н. Г. Пігуль // Економіка і суспільство. – 2017. - №10. – С. 188-193. - Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/35.pdf (дата звернення 23.10.2025)
2. Вакульчик О. М., Протасова Є. В., Нечаєва А. А. Фінансовий результат підприємства: економічна сутність, особливості визначення та аналізу [Електронний ресурс] / О. М. Вакульчик, Є. В. Протасова, А. А. Нечаєва // Бізнес-навігатор. - 2019. - Вип. 1. - С. 162-168. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2019_1_35 (дата звернення: 21.10.2025).
3. Вашків О. П., Фірман Н. Я. Економічна сутність фінансового результату підприємства [Електронний ресурс]/ О. П. Вашків, Н. Я. Фірман // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - 2019. - Випуск 5 (22). - С. 162–168. - Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/35409> (дата звернення: 20.10.2025).
4. Гайбура Ю. А. Моніторинг фінансових результатів: сутність і підходи [Електронний ресурс] / Ю. А. Гайбура // Причорноморські економічні студії. - 2018. - Вип. 28(2). - С. 101-105. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_28%28%29__23 (дата звернення 23.10.2025)
5. Гайдучок Т., Вітер С., Гданська Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення для підвищення ефективності управління фінансовими результатами [Електронний ресурс] / Т. Гайдучок, С. Вітер, Ю. Гданська // Економіка та суспільство. - 2024. - №65. - Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-85>] (дата звернення: 16.11.2025).

6. Глушко А.Д., Грачова А.О. Методичні засади аналізу фінансових результатів діяльності підприємства [Електронний ресурс] / А. Д. Глушко, А. О. Грачова // Ефективна економіка. - 2019. - № 6. - Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.34> (дата звернення: 26.10.2025)
7. Гуцаленко Л. В., Молдован М. М. Методичні засади аналізу фінансових результатів підприємств аграрного бізнесу [Електронний ресурс] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Молдован // Сталий розвиток економіки. – 2025. - №1 (52). - С. 56-64. - Режим доступу: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1147> (дата звернення: 26.11.2025)
8. Державна служба статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 01.11.2025)
9. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. Посібник [Електронний ресурс] / Я. Б. Дропа // Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 238 с. - Режим доступу: DOI: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Dropa-Navchalnyu-posibnyk-2024.pdf> (дата звернення: 16.10.2025)
10. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк // Київ: Знання, 2007. 1072 с.
11. Зудова І. Ю., Стась О. Г. Сутність та значення фінансових показників в системі функціонування підприємства [Електронний ресурс]/ І. Ю. Зудова, О. Г. Стась // Молодий вчений. - 2017. №10 (50). - С. 893–897. - Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/10/202.pdf> (дата звернення: 20.12.2022)
12. Карнафель А. П. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства [Електронний ресурс]/ А. П. Карнафель // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ "ХПІ" за 2023 рік : в 2 т. Т. 1. Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2023" : праці 20-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2023 р. / ред.: Є. М. Строков ; Нац. техн. ун-т "Харків.

політехн. ін-т" [та ін.]. – Харків : Томенко Ю. І., 2023. – С. 142-145. - Режим доступу: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/77d90406-3ee6-48c6-8849-dad05c124914/content?trackerId=c7b8c9a57f5ab946> (дата звернення: 19.10.2025)

13. Ковальова О., Іоргачова М. Фінансовий результат як індикатор інвестиційної привабливості підприємства [Електронний ресурс] / О. Ковальова, М. Іоргачова // Економіка та суспільство. - 2022. - №46. - – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-16> (дата звернення: 28.10.2025)

14. Кононенко Ж. А., Грибовська Ю. М., Ходаківська Л. О. Фактори зміни величини фінансових результатів підприємства [Електронний ресурс]/ Ж. А. Кононенко, Ю. М. Грибовська, Л. О. Ходаківська // Інвестиції: практика та досвід. - 2020. - № 1. - С. 27–32. – Режим доступу: DOI:10.32702/2306-6814.2020.1.27 (дата звернення: 20.10.2025)

15. Купріна Н. М., Шаталова А. В., Апостолов К. В., Бачинська О. В. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства: теоретичний та практичний аспект [Електронний ресурс] / Н. М. Купріна, А. В. Шаталова, К. В. Апостолов, О. В. Бачинська // Економіка харчової промисловості. - 2018. - Т. 10, Вип. 4. - С. 48-57. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2018_10_4_7 (дата звернення: 23.10.2025)

16. Лесюк А. С. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємств в Україні [Електронний ресурс] / А. С. Лесюк // Агросвіт. - 2020. - № 15. – С. 67-73. – Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/15_2020/11.pdf (дата звернення: 19.10.2025)

17. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон // Тернопіль: ТНЕУ, 2016. - 304 с. (дата звернення: 09.10.2025)

18. Мардус Н. Ю., Брік С. В. Теоретичні і методичні підходи до визначення поняття «фінансовий результат» у фінансовому обліку та аудиті [Електронний ресурс]/ Н. Ю. Мардус, С. В. Брік // Східна Європа: економіка,

бізнес та управління. - 2021. - Випуск 2 (29). - С. 148–153. – Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/29_2021/24.pdf (дата звернення: 20.11.2025).

19. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text (дата звернення: 17.10.2025).

20. Молдован М. М. Еволюція пізнання сутності фінансових результатів підприємства як об'єкта обліку і аналізу [Електронний ресурс] / М. М. Молдован // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. - 2024. - №15. - Режим доступу: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-15-09-04/2024-15-09-04> (дата звернення: 20.11.2025).

21. Мулик Т. О., Стебловський А. О. Фінансові результати підприємства: сутність та особливості відображення у звітності [Електронний ресурс] / Т. О. Мулик, А. О. Стебловський // АГРОСВІТ. – 2024. - № 5. – С. 86-95. – Режим доступу: <https://nauka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/3160/3196> (дата звернення: 15.11.2025).

22. Нагорна І. В., Бондаренко В. О. Облік і аналіз фінансового результату в системі управління підприємством [Електронний ресурс] / І. В. Нагорна, В. О. Бондаренко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». - 2021. - №11. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2021/105.pdf (дата звернення: 20.10.2025)

23. Назаренко О. В., Лукаш Р. В. Фінансові результати: сутність та особливості організації бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / О. В. Назаренко, Р. В. Лукаш // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. - № 22. – С. 20-25. - Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2018/5.pdf (дата звернення: 20.10.2025)

24. Пеняк Ю., Пеняк Ю., Руденко А. Тенденції показників фінансових результатів українських підприємств [Електронний ресурс]/ Ю. Пеняк, Ю. Пеняк, А. Руденко // Економіка та суспільство. - 2021. - №(30). – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-46> (дата звернення: 25.10.2025)

25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: закон (№ 996-14) : [прийнято Верховна рада 16 липня 1999 р.] станом на 14 липня 2023р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 19.11.2025)

26. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: наказ (№73) : [прийнято Міністерством фінансів 07 лютого 2013р.] станом на 23 січня 2025р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 19.11.2025)

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 15 «Дохід» [Електронний ресурс]: наказ (№ 290) : [затверджено Міністерством фінансів 29 листопада 1999 р.] станом на 29 вересня 2020р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 19.11.2025)

28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати» [Електронний ресурс]: наказ (№ 318) : [затверджено Міністерством фінансів 31 грудня 1999 р.] станом на 29 вересня 2020р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 19.11.2025)

29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» [Електронний ресурс]: наказ (№ 353) : [затверджено Міністерством фінансів 28 грудня 2020р.] станом на 12 січня 2023р. // База даних

«Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text> (дата звернення: 19.11.2025)

30. Проскуріна Н. М., Гнідкова А.В. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс]/ Н. М. Проскуріна, А. В. Гнідкова // ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. – 2022. - Випуск №43. – Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74> (дата звернення: 15.11.2025)

31. Рзаєва Т. Г., Сереветник О. В. Фінансові результати та напрями їх аналізу за показниками фінансової звітності [Електронний ресурс] / Т. Г. Рзаєва, О. В. Сереветник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2020. - № 3. - С. 121-124. – Режим доступу: <https://elar.khmnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/61146791-1257-43ea-84bf-e380489eee62/content> (дата звернення: 10.10.2025)

32. Сабліна Н. В. Теоретичні засади фінансових результатів підприємства та обґрунтування шляхів їх підвищення на основі методу аналізу ієрархій [Електронний ресурс] / Н. В. Сабліна // Сталий розвиток економіки. – 2025. - №3 (54). – С. 402-410. – Режим доступу: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1364/1313> (дата звернення: 12.10.2025)

33. Савчук В.К., Федорченко К.О. Аналітичний моніторинг в системі управління діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / В. К. Савчук, К. О. Федорченко // Біоекономіка та аграрний бізнес. - 2019. - № 1. - Т. 10. - С. 85-92. – Режим доступу: <https://economicscience.com.ua/web/uploads/pdf/Economics%20and%20Business%20Management,%202019,%20Vol.%2010,%20No.%201-85-92.pdf> (дата звернення 01.10.2025)

34. Скворцова А. О. Роль аналізу фінансових результатів у забезпеченні успішності вітчизняних підприємств в умовах воєнного конфлікту [Електронний ресурс] / А. О. Скворцова // Нові горизонти розвитку бізнесу в

умовах сучасних викликів. можливості та механізми підтримки бізнесу в умовах європейської інтеграції: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти і молодих вчених, м. Харків, 26 квітня 2024 р. - Харків : ДБТУ, 2024. - С. 254-256. - Режим доступу: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/5c4040b2-5077-413c-9449-b6207e9e88d4/content> (дата звернення 01.10.2025)

35. Скрипник М. І., Шайнюк І. В. Облік фінансових результатів в умовах імплементації стандартів обліку [Електронний ресурс] / М. І. Скрипник, І. В. Шайнюк // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». - 2020. - № 17. - Режим доступу: <https://www.inter-nauka.com/ua/issues/2020/17/6426> (дата звернення: 08.10.2025).

36. Томілін О. О. Фінансовий стан підприємства і його стабільність [Електронний ресурс] / О. О. Томілін // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. - С. 1150—1157. - Режим доступу: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1575> (дата звернення: 29.10.2025).

37. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької // Львів: ЛьвДУВС, 2018. - 440 с.

38. Яременко Л. М., Авдалян К. В. Особливості бухгалтерського обліку фінансових результатів об'єднань підприємств [Електронний ресурс]/ Л. М. Яременко, К. В. Авдалян // Агросвіт. - 2020. - №8. - С. 109–117. Режим доступу: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3167&i=13> (дата звернення: 20.10.2025).

39. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки [Електронний ресурс]/ О. О. Яцух, Н. Ю. Захарова // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. - 2018. - Т. 29(68), № 3. - С. 173-180. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2018_29_3_35 (дата звернення: 09.11.2025).

40. Ross S. A., Westerfield R. W., Jordan B. D. Essentials of Corporate Finance [Electronic resource] / S. A. Ross, R. W. Westerfield, B. D. Jordan // McGraw-Hill Education, 2017. (date of access: 10.11.2025).

41. Subramanyam K. R. dan Wild J. J. Harsey. Analisis Laporan Keuangan (Financial Statement Analysis) / Subramanyam K. R. dan Wild J. J. Harsey // Jakarta: Salemba Empat, 2010. - Edisi 10.

ДОДАТКИ